

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καλαμάτας

Σχολή : Τεχνολογίας Γεωπονίας .
Τμήμα : Φυτικής Παραγωγής .

ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗΣ
ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΩΝ ΣΤΑΦΥΛΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΧΑΛΑΡΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

Πτυχιακή Εργασία

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1994

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>Σελ</u>
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
II. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	2
Α. Σύντομη περιγραφή	2
Β. Καλλιεργητικές φροντίδες	2
III. ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΑΜΠΕΛΟΥ	4
Α. Χαρακτηριστικά των ελληνικών ποικιλιών	10
Β. Χαρακτηριστικά των ξενικών ποικιλιών	19
Γ. Συγκομιδή, αξιοποίηση της παραγωγής	19
Δ. Εχθροί και ασθένειες των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου	19
IV. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	26
Α. Γενικά	26
Β. Κατάσταση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) .	27
1. Έκταση	28
2. Παραγωγή	28
3. Θεσμικό πλαίσιο της Κ.Α.Π. (Κοινή Αγροτική Πολιτική) για το προϊόν	30
Γ. Κατάσταση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών στην Ελλάδα .	32
1. Έκταση - Παραγωγή	32
2. Χωροταξική κατανομή	36
3. Διαρθρωτικές εξελίξεις	37
Δ. Οικονομική θέση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών	40
1. Γενικά	40
2. Τιμές	40
3. Κόστος παραγωγής και οικονομικά αποτελέσματα	41
4. Εξασφάλιση πόρων - Χρηματοδότηση	45
V. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	46
Α. Ισοζύγια διάθεσης	46
Β. Εμπορία .	47
1. Περίοδος εμπορίας των διαφόρων επιτραπέζιων ποικιλιών ...	47
2. Εξέλιξη εισαγωγών και εξαγωγών στις χώρες της Ε.Ε.	49
3. Εξέλιξη εισαγωγών και εξαγωγών της Ελλάδας	50
VI. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ - ΨΥΞΗ - ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ	52
Α. Τυποποίηση	52
Β. Ψύξη - Διακίνηση	56
VII. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	56
1. Προβλήματα παραγωγής και εμπορίας	56
2. Προοπτικές της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών ...	57
VIII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	61
Α. Συμπεράσματα	61
Β. Προτάσεις	63
IX. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	64

627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634
64, 43, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100
64 56 Ποιη θροισμα ηρ μοδου ηα θροισμης
64 59
64 61

Εφαρμογή σε όλους τους χώρους παραγωγής και εμπορίας επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου
Υπόψη να είναι διαθέσιμη η απόφαση της Επιτροπής της Ε.Ε. της 12ης Ιουλίου 1984 (1984/308/ΕΚ)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αμπέλος καλλιεργείται στην Ελλάδα από αρχαιοτάτων χρόνων . Εξίσου σημαντικά κέντρα εκείνων των χρόνων ήταν η Περσία , η Κίνα και οι Ινδίες και φυσικά όλες οι ασιατικές ακτές , οι οποίες βρέχονται από τη Μεσόγειο .

Στην Ελλάδα , σύμφωνα με ορισμένους ιστορικούς , η συστηματική καλλιέργεια της αμπέλου πρωτοεπινοείται στην Κρήτη , από την οποία διαδόθηκε στη Νάξο και στη Χίο και αργότερα σ'ολόκληρη τη χώρα . Άλλοι ωστόσο δίνουν την προτεραιότητα στην Αιτωλία ή στη Θράκη απ'όπου προμηθεύονταν τον οίνο οι Έλληνες κατά την πολιορκία της Τροίας . Στη Θράκη παραγόταν ο ονομαστός οίνος Ίσμαρος , τον οποίο ο Οδυσσεύς χρησιμοποίησε για να μεθύσει τον πολύφημο Κύκλωπα . Γεγονός όμως είναι ότι η Αμπελοργία διαδόθηκε σ'ολόκληρη την αρχαία Ελλάδα , ακολούθως στην Ευρώπη και από εκεί στην Αμερική . Από τότε η καλλιέργεια του αμπελιού , στις χώρες αυτές όπου μεταφέρθηκε , επεκτάθηκε και εξελίχθηκε σε μία από τις πιο προσοδοφόρες εθνικές πηγές . Με το πέρασμα των αιώνων δέχτηκε πολλές καλλιεργητικές βελτιώσεις , η δε παραγωγή των προϊόντων προσαρμόστηκε σχεδόν πλήρως στις σύγχρονες βιομηχανικές απαιτήσεις .

Το αμπέλι , παγκοσμίως , κατέχει το 6% περίπου του συνόλου των καλλιεργούμενων εκτάσεων , ενώ συμβάλλει κατά 8% περίπου στην ακαθάριστη αξία της φυτικής παραγωγής . Η καλλιεργούμενη έκταση με αμπέλι στην Ελλάδα , το έτος 1992 , φθάνει τα 1.383.220 στρέμματα με κύρια κέντρα καλλιέργειάς του την Πελοπόννησο , Στερεά Ελλάδα , Μακεδονία και την Κρήτη .

Με την παρούσα εργασία επιδιώκεται να παρουσιασθεί η εικόνα της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών της αμπέλου και της διάθεσης του προϊόντος , τόσο στο εσωτερικό της χώρας μας , όσο και στο εξωτερικό . Παράλληλα , στοχεύεται η επισήμανση των προβλημάτων του κλάδου και ο προσδιορισμός των παραγόντων που μπορούν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα των επιτραπέζιων σταφυλιών στον ευρύτερο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (και γενικά της Ευρώπης) .

II. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

A. Σύντομη περιγραφή

Οι καλλιεργούμενες ποικιλίες αμπέλου ανήκουν στο γένος Vitis της οικογένειας Vitaceae ή Ampelidaceae, στην οποία, σύμφωνα με τις νεώτερες απόψεις, υπάγονται 14 γένη που απαντούν σε τροπικές, υποτροπικές και θερμές περιοχές της υδρογείου. Αμπελογραφικό ενδιαφέρον παρουσιάζει μόνο το γένος Vitis. Μεταξύ αυτού και των άλλων γενών της οικογένειας Vitaceae υπάρχουν μεγάλες διαφορές.

Το αμπέλι είναι δένδρο φυλλοβόλο, μακρόβιο, αναρριχώμενο. Η ρίζα του είναι βαθειά, χονδρή και σαρκώδης. Ο κορμός (κούτσουρο, κούρβουλο) είναι το κατώτερο τμήμα του υπέργειου μέρους του αμπελιού. Το ύψος του πάνω από την επιφάνεια του εδάφους εξαρτάται από το σχήμα διαμορφώσεως. Οι βραχίονες (μπράτσα) είναι τμήματα παλαιών βλαστών (κληματίδων), που διατηρούνται πάνω στον κορμό και αποτελούν το σκελετό του πρέμνου.

Ευδοκίμει σε όλα τα εδάφη, εκτός από τα πολύ ξηρά ή τα πολύ υφάλμυρα. Ως προς το κλίμα, προτιμά μέρη απαλλαγμένα από παγετούς κατά την άνοιξη και από μεγάλη υγρασία. Η θερμότητα είναι αναγκαία στ'αμπέλια, ιδίως από την άνθηση ως την ωρίμαση των σταφυλιών.

B. ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ

- 1) Υποστύλωση (μόνο στα γραμμοειδή σχήματα και στην κρεβατίνα).
- 2) Χειμερινό κλάδεμα.
Διακρίνεται σε κοντό, μακρύ και μικτό. Στο κοντό αφήνονται δύο ή τρεις οφθαλμοί, μη συμπεριλαμβανομένης της λεγόμενης τσίμπλας, ενώ στο μακρύ αφήνουμε περισσότερους από τρεις ή τέσσερις οφθαλμούς. Τέλος, στο μικτό, αφήνουμε στο ίδιο πρέμνο κλάδους με δύο ή τρεις οφθαλμούς και άλλους κλάδους με πάνω από τέσσερις οφθαλμούς.
- 3) Χλωρά κλαδέματα.
Εφαρμόζονται κατά την περίοδο της βλάστησης και έχουν ως σκοπό:
  - Την διόρθωση του χειμερινού κλαδέματος.
  - Την διευκόλυνση εισόδου του φωτός και καλύτερο αερισμό της κόμης.
  - Την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών άνθησης και γονιμοποίησης.
  - Την απόκτηση πιο ισχυρών κληματίδων.
  - Την εξισορρόπηση της βλάστησης και της καρποφορίας με σκοπό την καλύτερη ανάπτυξη των σταφυλιών.Γενικά, γίνονται οι ακόλουθες επεμβάσεις:
  - α) Βλαστολόγημα: γίνεται όταν οι βλαστοί έχουν γύρω στα 5 φύλλα (Απρίλιος-Μάιος) και αρχίζουν να ξεχωρίζουν τα μούρα του αμπελιού.
  - β) Κορυφολόγημα: ωφελεί πάντοτε όταν γίνεται αποκλειστικά πριν από την άνθηση του σταφυλιού.
  - γ) Χαράκωμα (Δακτυλίωση - Χαραγή): εφαρμόζεται κατά την αρχή της άνθησης και συνίσταται στην αφαίρεση ενός δακτυλίου του φλοιού, πλάτους τριών χιλιοστών. Τα τελευταία χρόνια, έχει αντικατασταθεί με τη χρήση ορμονών.
  - δ) Αραίωση (ταξιανθιών, βοτρυών, βοτρυδίων και ραγών).
  - ε) Αποφύλλωση: συνίσταται συνήθως στην αφαίρεση των φύλλων που βρίσκονται κάτω από το σταφύλι.

- 4) Σκάλισμα : εφαρμόζεται την άνοιξη σε βάθος 5-8 εκ. περίπου .
Γίνεται πριν την ανθοφορία ή μετά την καρπόδεση, αλλά ποτέ κατά τη διάρκεια της ανθοφορίας για να μη προκληθεί ανθόρροια .
- 5) Λιπάση : εμπειρικά , ανά στρέμμα , απαιτούνται 17 μονάδες N , 6 μονάδες P_2O_5 και 22 μονάδες K_2O .
- 6) Άρδευση : είναι πολύ χρήσιμη για τις επιτραπέζιες ποικιλίες , γιατί συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγής και στη βελτίωση της ποιότητας . Οι μεγαλύτερες ανάγκες των πρέμνων σε νερό συμπίπτουν από την περίοδο της καρπόδεσης μέχρι και την έναρξη της ωρίμασης , δηλαδή περίπου από το τέλος Μαΐου μέχρι τις αρχές Αυγούστου . Δύο ποτίσματα , ένα μετά το δέσιμο του καρπού και ένα μετά το "γυάλισμα" αυτού , συνήθως επαρκούν .

ΙΙΙ. ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΑΜΠΕΛΟΥ

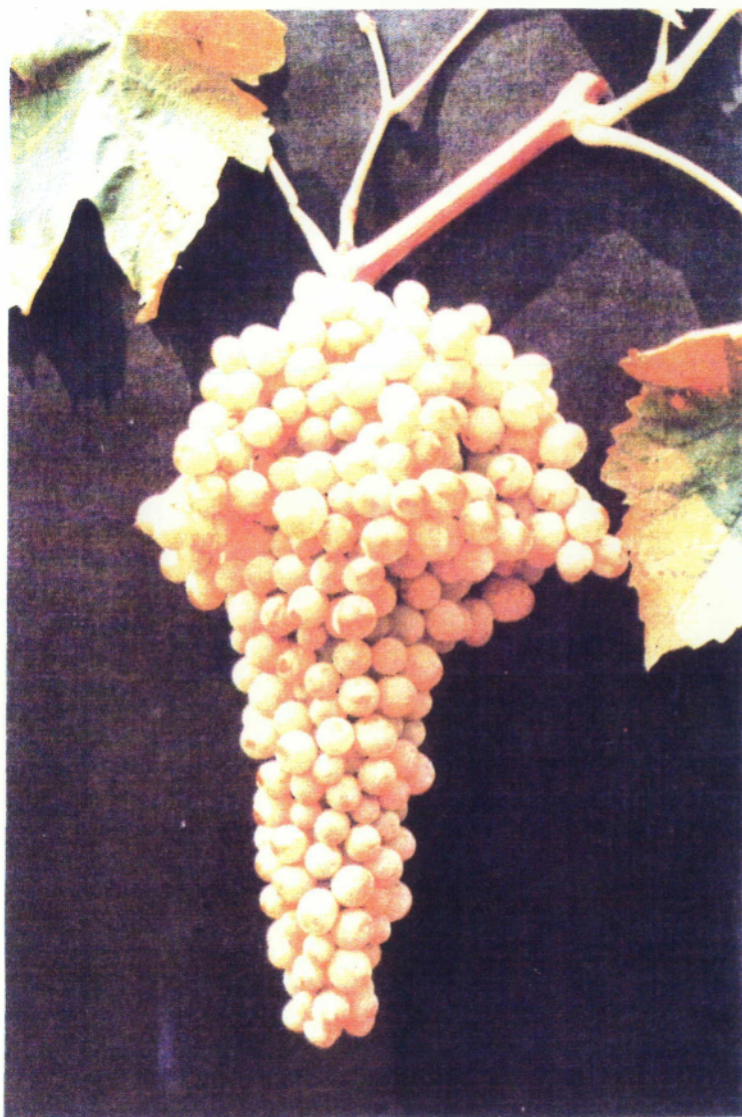

Οι καλλιεργούμενες στη χώρα μας επιτραπέζιες ποικιλίες , οι οποίες έχουν δοκιμασθεί και καλλιεργούνται ήδη σε διάφορες περιοχές , είναι είτε ελληνικής είτε ξένης προέλευσης . Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κυριότερων από αυτές , παρουσιάζονται παρακάτω με σκοπό το σαφή μεταξύ τους διαχωρισμό , ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά στα κυριότερα κέντρα καλλιέργειας αυτών .

Α. Χαρακτηριστικά των ελληνικών ποικιλιών

---

1) Σουλτανίνα

Η πρώτη γνωστή καλλιέργεια Σουλτανίνας απαντάται το 1838 σε κτήματα του Ναυπλίου . Καλλιεργείται στην Κρήτη , Κορινθία , Σάμο , Μαγνησία .

Ράγα μέτριου ή μέσου μεγέθους , ελλειφοειδής με επιδερμίδα μέτριου πάχους , χρώματος κίτρινου χρυσίζοντος , σκεπασμένη από λεπτό στρώμα άχνης . Σάρκα ανθεκτική στη μάσηση , γλυκειά , χωρίς γίγαρτα .

Ποικιλία ζωηρή , παραγωγική . Ευδοκίμει σε αμμοαργιλλώδη εδάφη , καλά αποστραγγιζόμενα . Στα πλούσια εδάφη επιτυγχάνει τις καλύτερες αποδόσεις . Αβαθή και υγρά εδάφη είναι ακατάλληλα .

Μορφώνεται σε κυπελλοειδή και γραμμικά σχήματα . Δέχεται μακρύ κλάδεμα (καρποφορεί από το 2ο-3ο μάτι και πάνω) . Είναι ευαίσθητη στο κρύο , υπόκειται σε ανθόρροια . Για τον τελευταίο λόγο απαιτεί μονή χαραγή στις κεφαλές κατά την περίοδο καρπόδεσης . Πρέπει να εφαρμόζεται κορυφολόγημα πριν την άνθηση .

Ωριμάζει τα σταφύλια από το τέλος Ιουλίου έως το τέλος Αυγούστου .

Η εφαρμογή κάλυψης της καλλιέργειας με πλαστικά φύλλα συντελεί στην επιμήκυνση της συγκομιδής των σταφυλιών , τα οποία μπορούν να διατηρηθούν πάνω στο πρέμνο μέχρι τα Χριστούγεννα .

Ως επιτραπέζιες , οι σταφυλές της Σουλτανίνας είναι οργανοληπτικά εξαιρετικές . Έχουν όμως μικρό μέγεθος ραγών , γεγονός που αντιμετωπίζεται με τη διενέργεια ψεκασμών με φυτορμόνη . Στην περιοχή της Κορινθίας , όπου παράγεται το μεγαλύτερο μέρος της Σουλτανίνας για επιτραπέζια χρήση , η εφαρμογή του γιββερελλικού οξέος γίνεται κατά το ακόλουθο σχήμα :

α. Για την επιμήκυνση του τσαμπιού: Ψεκασμός των τσαμπιών πριν από την άνθηση όταν αυτά έχουν μήκος 7-12 εκ.

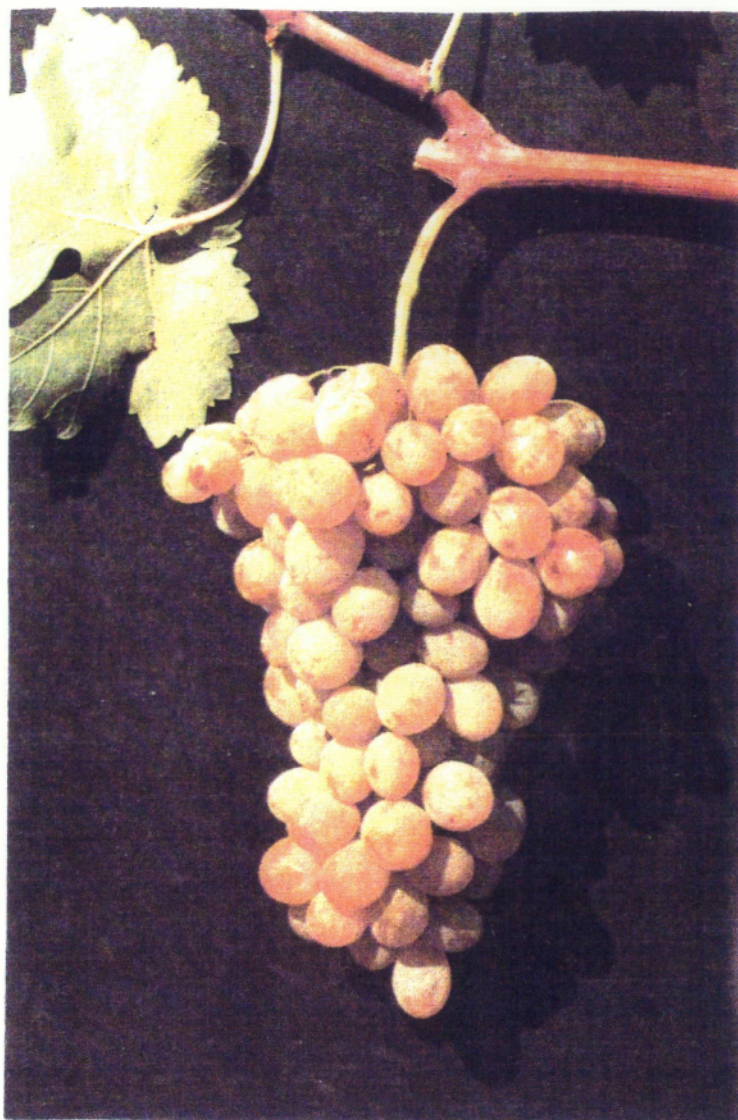
Δόση 10-15 ppm . (1 ppm = 1 mg δραστικής ουσίας ανά λίτρο νερού) .

β. Για το αραίωμα των ραγών: Ψεκασμός των τσαμπιών όταν βρίσκονται στο 40-70% της άνθησης . Δόση 20 ppm .

γ. Για τη μετένθυση των ραγών: Συνήθως γίνονται δύο επεμβάσεις . Η πρώτη επέμβαση γίνεται με ψεκασμό των τσαμπιών μετά την πτώση του 50-70% των πιλιδίων και μέχρις ότου η ράγα αποκτήσει διάμετρο 3mm (μέγεθος σκαγιού) . Η δεύτερη επέμβαση γίνεται με ψεκασμό των τσαμπιών 10-15 ημέρες μετά . Δόση 10-25 ppm .

Βερέτο x

2) Ροζακι

Συνώνυμα : Ρ. Αχαρνών, Αχαρνιώτικο (Κρήτη), Σμυρνέτικο, Κέρινο κ.α.

Για πολλές αμπελουργικές περιοχές αποτελεί μία από τις κυριότερες ποικιλίες επιτραπέζιων σταφυλιών . Κυριότερες περιοχές καλλιέργειας είναι η Κρήτη (Νομός Ηρακλείου) , Αχαΐα και Καβάλα (ως Ροζακί Καβάλας) .

Ράγα μεγάλη ως πολύ μεγάλη , συνήθως ελλειπτική . Φλοιός μέτριου πάχους , ανθεκτικός , λευκοκίτρινος ως χρυσοκίτρινος . Σάρκα ανθεκτική , γεύση ευχάριστη ως γλυκειά . Χυμός άχρωμος . Γίγαρτα 2-3 κατά ράγα .

Ποικιλία πολύ ζωνρή και παραγωγική . Διαμορφώνεται σε κυπελλοειδή, γραμμοειδή σχήματα και κρεββατινές . Έχει ικανοποιητική συγγένεια με τα αμερικάνικα υποκείμενα . Προτιμά εδάφη μέσης σύστασης ως χαλαρά .

Παρουσιάζει σχετική αντοχή στο ωίδιο , είναι όμως ευαίσθητη στον περονόσπορο , στη τεφρά σήψη και στους χειμερινούς παγετούς .

Γενικά , η διάδοση της ποικιλίας οφείλεται στην καλή προσαρμοστικότητά της , καθώς και στην εξαιρετική ποιότητα των καρπών της .

Ωριμάζει λίγο πριν τα μέσα του Αυγούστου .

3) Βικτώρια (Victoria)

Καλλιεργείται κυρίως στην Καβάλα , στη Χαλκιδική και στη Θεσσαλονίκη. Τελευταία , καλλιεργείται και σε μερικές περιοχές της Κορίνθου .

Σταφύλι μεγάλου μεγέθους , μέτρια πυκνόρραγο . Ράγα ελλειψοειδής , μεγάλου μεγέθους , με επιδερμίδα χονδρή , ανθεκτική . Γίγαρτα συνήθως 3 .

Είναι ποικιλία πρώιμη , ζωπρή και παραγωγική . Το γλεύκος των σταφυλιών της έχει χαμηλή οξύτητα , με αποτέλεσμα τα τελευταία να μπορούν να καταναλωθούν σε χαμηλή συγκέντρωση σακχάρων . πράγμα που θέλησε να εκμεταλλευθεί το εμπόριο κάνοντας πρώιμους τρυγητούς .

Γενικά , είναι μια αξιόλογη επεκτεινόμενη ποικιλία που προωθείται από το Υπουργείο Γεωργίας τα τελευταία χρόνια σε κατάλληλες περιοχές της χώρας και κυρίως στη Β.Ελλάδα (Καβάλα) σε αντικατάσταση του Ραζακί . Η διάθεση της παραγωγής της γίνεται ευχερέστερα μέχρι τα μέσα Αυγούστου λόγω της πρώιμότερης εμφάνισης στην αγορά σε σχέση με το Ραζακί . Υστερεί όμως σημαντικά στη ζήτηση έναντι της Σουλτανίνας , η οποία τείνει να εκτοπίσει σιγά-σιγά από την αγορά όλες τις άλλες επιτραπέζιες ποικιλίες .

4) Φράουλα

Καλλιεργείται κυρίως στην Κορινθία , αλλά και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας .

Ράγα μεγάλη , φλοιός διαφανής λεπτός , όχι ανθεκτικός , χρώματος ρόδινου ή κοκκινόροδινου ανομοιογενούς . Σάρκα με ουδέτερη γεύση , χυμός άχρωμος . Έχει 2-3 γίγαρτα κατά ράγα και σπανιότερα 4 .

Ποικιλία ζωηρή και παραγωγική . Με τ'αμερικάνικα υποκείμενα *Rupestris du lot* , R99 , R110 και 41B συμβιώνει ικανοποιητικά .

Λόγω ζωηρότητας και μεγέθους των σταφυλών , διαμορφώνεται σε υψικόρμα κυπελλοειδή , κρεβατινές και υποστηριγμένα γραμμοειδή , σε αρκετό ύψος από την επιφάνεια του εδάφους . Είναι ευαίσθητη στις προσβολές του ωίδιου και του περονοσπόρου , γι'αυτό πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για την έγκαιρη αντιμετώπισή τους .

Τα σταφύλια της Φράουλας δεν αντέχουν στις μεταφορές σε μακρινές αποστάσεις , ούτε στη συντήρηση , λόγω ευαισθησίας στην τεφρά σήψη (*Botrytis cinerea*) .

Γενικά , η Φράουλα είναι μια ποικιλία που δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον για επέκταση .

Ωριμάζει κατά τα μέσα Σεπτεμβρίου .

Λοιπές ελληνικές καλλιεργούμενες ποικιλίες :

'Όψιμο Εδέσσης (Ν.Πέλλης , Κ.Μακεδονία , Β.Θεσσαλία) ,
Σιδερίτης (Β.Δ. Πελ/σος , Εύβοια , Αττική , Ιόνια νησιά , 'Ηπειρο ,
νησιά Αιγαίου πελάγους , Θεσσαλία) ,
Απιτούχι λευκό (Εύβοια , Χαλκιδική , Ζάκυνθος , Κεφαλληνία) ,
Αυγουλάτο (Αττική , Εύβοια , Κρήτη , Κυκλάδες , Αργολίδα) ,
'Όψιμο Σουφλιού (νομός 'Εβρου) .

Β. Χαρακτηριστικά των ξενικών ποικιλιών

1) Alphonse Lavallee (Ribier)

Κατάγεται από την Γαλλία όπου και δημιουργήθηκε το 1860. Στην Ελλάδα εισάχθηκε το 1967 και σήμερα καλλιεργείται σε μικρή έκταση στη Λάρισα και την Καβάλα .

Σταφύλι μεγάλου μεγέθους , αραιόρραγο ως μέτρια πυκνόρραγο . Ράγα μάλλον σφαιρική , μεγάλου μεγέθους . Η επιδερμίδα είναι μετρίου πάχους , ελαστική , κυανόμαυρη και καλύπτεται από άφθονη άχνη . Η σάρκα είναι ανθεκτική , ουδέτερης γεύσης .

Είναι ποικιλία ζωηρής βλάστησης , πολύ παραγωγική , μέσης οφιμότητας . Η συμβίωσή της με τα R110 και 41B είναι πολύ ικανοποιητική . Ευδοκίμει σε εδάφη μέτριας μέχρι καλής γονιμότητας , αμμοαργιλλώδη που συγκρατούν φυσική υγρασία , αλλά καλά αποστραγγιζόμενα . Συνίσταται η μόρφωσή της σε γραμμοειδή σχήματα , καθώς και σε κρεβατίνα . Δέχεται βραχύ κλάδεμα και έχει ανάγκη από συχνά κορυφολογήματα .

Γενικά , τα σταφύλια της έχουν ελκυστική εμφάνιση , παρουσιάζουν αντοχή στις μεταφορές και διατηρούνται άριστα τόσο πάνω στο πρέμνα μετά την ωρίμασή τους όσο και μέσα στο ψυγείο .

Ωριμάζει στα μέσα του Σεπτεμβρίου .

2) Cardinal

Συνώνυμα : Αποστολιάτικο (θάσος) .

Δημιουργήθηκε στην Καλιφόρνια από διασταύρωση των ποικιλιών Flame Tokay x Alphonse Lavallée (Ribier) . Καλλιεργείται κυρίως στους νομούς Χαλκιδικής , Θεσσαλονίκης και Καβάλας .

Σταφύλι με ράγα μεγάλη , σφαιρική ή δισκοειδή . Επιδερμίδα χρώματος ωραίου ερυθροΐώδους , μέτριου πάχους , καλυμμένη από άφθονη σταχτιά άχνη . Η σάρκα είναι ανθεκτική , τραγανή , ελαφρά αρωματική κατά την πλήρη ωρίμαση και εξαιρετικής γεύσης . Γίγαρτα συνήθως 2 .

Ποικιλία μέτριας ζωηρότητας και πολύ παραγωγική . Η συμβίωσή της με τα R110 και 41B είναι άριστη . Προτιμά κυρίως εδάφη μέτριας γονιμότητας , αμμοπηλώδη , όπου επιτείνεται η πρωιμότητά της και η παραγωγή σταφυλιών ωραίου χρώματος και λεπτού χαρακτηριστικού αρώματος . Αντίθετα , στα υγρά και γόνιμα εδάφη παρουσιάζει ανθόρροια και ανισορραγία .

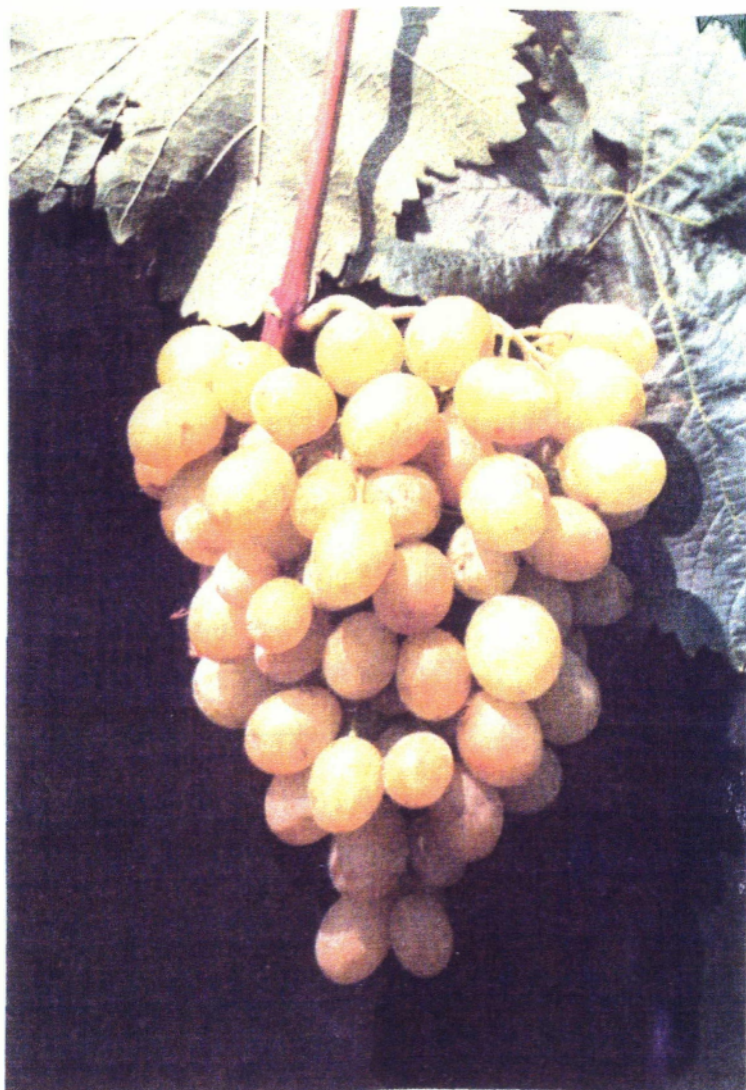
Συνίσταται μόρφωση σε γραμμοειδή σχήματα . Ευαίσθητη στο ωίδιο και στην ευδεμίδα . Τα σταφύλια της δεν αντέχουν στις μεταφορές .

Γενικά , η Cardinal είναι μια εξαιρετική , πρώιμη ποικιλία που επεκτείνεται συνεχώς λόγω των μεγάλων πλεονεκτημάτων της , σε κατάλληλες περιοχές της χώρας μας (Κρήτη , Πελοπόννησο , Χαλκιδική) .

Το μειονεκτημά της είναι η ανισορραγία και η αστάθεια όσο αφορά τον χρωματισμό της . Για το λόγο αυτό συνίσταται η αραιώση του φορτίου και η εφαρμογή των χλωρών κλαδεμάτων .

Ωριμάζει το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου .

3) Gold

Είναι προϊόν διασταύρωσης των ποικιλιών Μοσχάτο Αμβούργου x Muscat Reine des Vignes που δημιουργήθηκε από τον καθηγητή Όλμο στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας . Καλλιεργείται στη Χαλκιδική , στην Αττική και στην Κορινθία .

Σταφύλι μέτριου μεγέθους , μέτρια πυκνόραγο . Ράγα μεγάλου μεγέθους , ελλειπτική , με επιδερμίδα λεπτή , τραγανή , ωραίου κίτρινου χρυσίζοντος χρώματος . Η σάρκα είναι ανθεκτική με γεύση αρωματώδη .

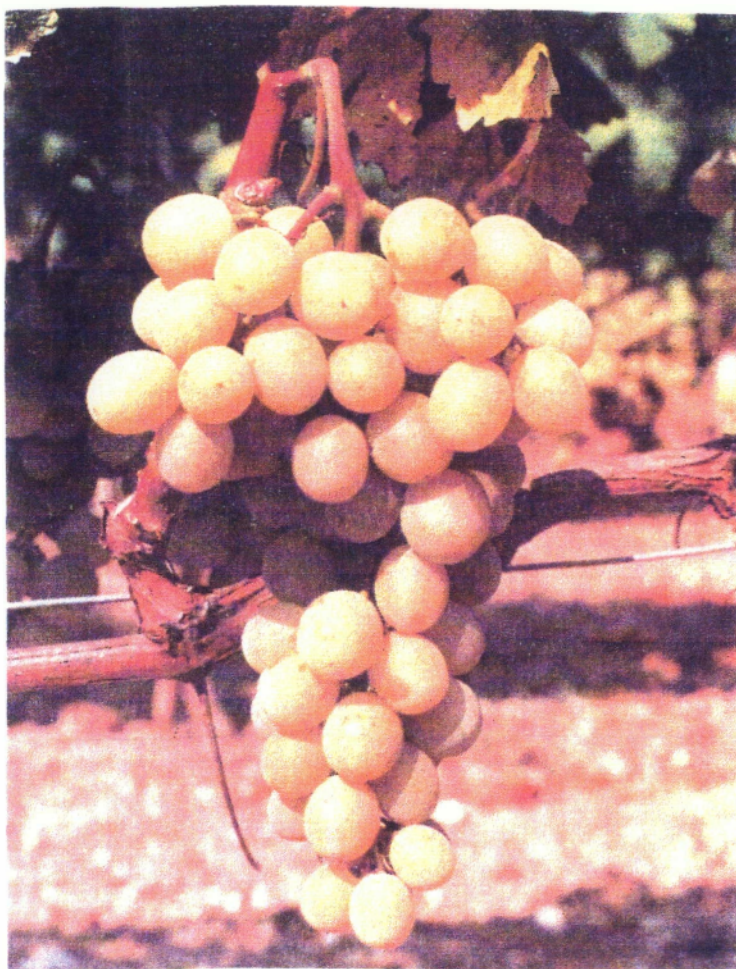
Είναι ποικιλία μέτριας ζωηρότητας , πολύ παραγωγική .

Διαμορφώνεται σε σχήματα κυπελλοειδή ή γραμμοειδή και δέχεται βραχύ κλάδεμα , επειδή έχει ανάγκη από αυστηρή αφαίρεση του φορτίου της . Είναι ευαίσθητη στο ωίδιο .

Γενικά , πρόκειται για πολύ καλή ποικιλία , εξαιρετικής εμπορικής εμφάνισης . Τα σταφύλια διατηρούνται για αρκετό χρόνο πάνω στο πρέμνο μετά την ωρίμασή τους και είναι ανθεκτικά στις μεταφορές .

Ωριμάζει κατά το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου .

4) Italia

Συνώνυμα : Ideal , Muscat D'Italia , Μοσχάτο Ραζακί (Μακεδονία).

Κατάγεται από την Ιταλία όπου δημιουργήθηκε το 1911 από διασταύρωση των ποικιλιών Bicane x Muscat d'Hambourg . Στην Ελλάδα εισάχθηκε το 1965 και καλλιεργείται σε μικρή έκταση στην Κορινθία , Λάρισα και Αττική .

Σταφύλι μεγάλου μεγέθους , μέτρια πυκνόραγο . Ράγα ελλειψοειδής , μεγάλου μεγέθους . Επιδερμίδα με χρώμα κίτρινο ηλέκτρο , χονδρή , που καλύπτεται από στρώμα άχνης . Η σάρκα είναι ανθεκτική με γεύση αρωματική (μοσχάτη) . Κάθε ράγα περιέχει 2-3 γίγαρτα μετρίου μεγέθους .

Ποικιλία ζωηρής βλάστησης , πολύ παραγωγική , σύγχρονης ωρίμασης με το Ραζακί , απαιτητική ως προς το κλίμα και το έδαφος . Τα σταφύλια αποκτούν το χαρακτηριστικό λεπτό άρωμά τους όταν τα πρέμνα καλλιεργούνται σε θερμές τοποθεσίες και σε ελαφρά εδάφη . Η συμβιβαστικότητά της με το R110 και το 41B είναι πολύ καλή .

Μορφώνεται σε κυπελλοειδή , γραμμοειδή σχήματα ή κρεββατίνα και απαιτεί μακρύ κλάδεμα . Είναι ανθεκτική στον περονόσπορο , αλλά ευαίσθητη στο ωίδιο και την τεφρά σήψη .

Γενικά , τα σταφύλια της έχουν ωραία εμφάνιση , ομοιόμορφες ράγες σε χρώμα , σχήμα και μέγεθος και είναι επιδεκτικά συντήρησης στα ψυγεία και ανθεκτικά στις μεταφορές . Έχουν την ικανότητα να διατηρούνται για πολύ χρόνο πάνω στο πρέμνο μετά την ωρίμασή τους και με πιθανή κάλυψη μάλιστα μπορούν να διατηρηθούν μέχρι τα Χριστούγεννα .

5) Μοσχάτο Αλεξανδρείας

Συνώνυμα : Αγγλικό (Λήμνος), Αποστολιάτικο (Ν.Θεσσαλονίκης), Salamanna, Zibibo (Ιταλία), Muscat Romain, M.D'Espagne (Γαλλία), Moscatel Gordo Bianco (Ισπανία), Gibeben Muscateller (Γερμανία).

Θεωρείται Αφρικανικής προέλευσης, κατ' άλλους μεν από την περιοχή του Άτλαντος, κατ' άλλους δε από την Αίγυπτο. Καλλιεργείται στη Λήμνο, στο νομό Θεσσαλονίκης, στη Δράμα και στην Καβάλα.

Σταφύλι μεγάλο, επιμήκες, κανονικής πυκνότητας. Ράγα ωσειδής, μεγάλη, χρώματος κίτρινου ηλέκτρου. Η επιδερμίδα της είναι ανθεκτική, μετρίου πάχους, καλυμμένη από λεπτό στρώμα άχνης και η σάρκα χυμώδης, ανθεκτική, με χαρακτηριστική λεπτή γεύση μοσχάτου. Γίγαρτα συνήθως 2.

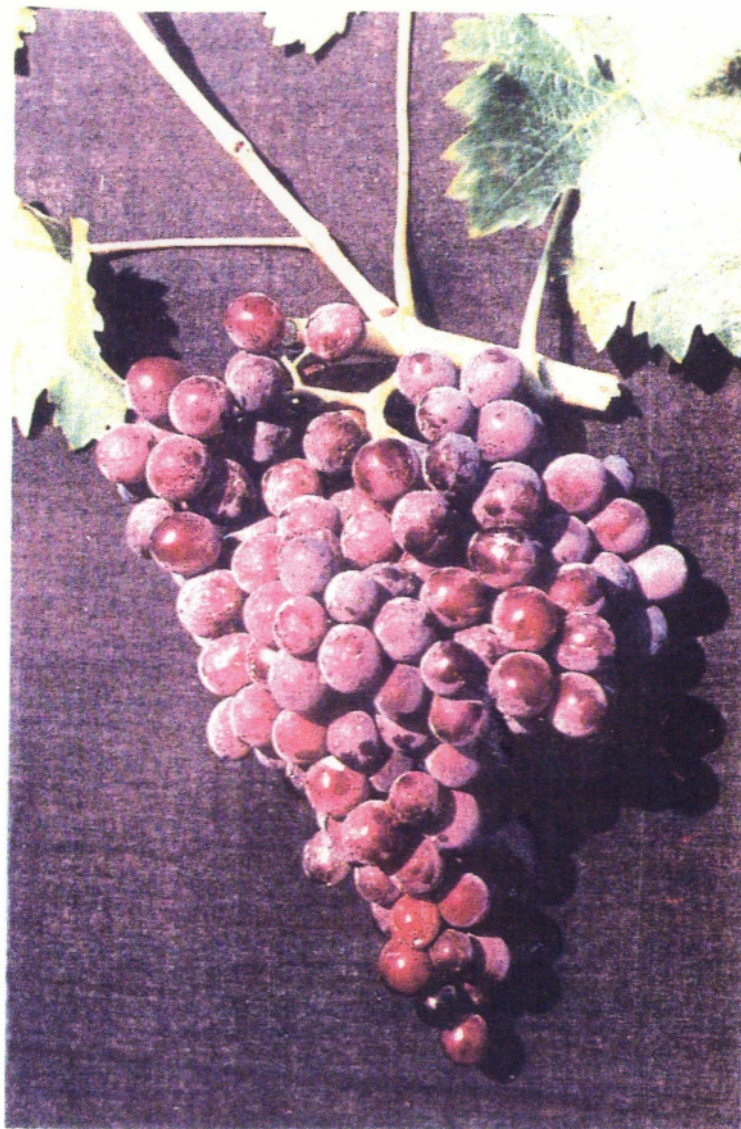
Ποικιλία μέτριας ζωηρότητας και παραγωγική. Υπόκειται σε ανθόρροια λόγω μη αυτογονιμοποίησης και είναι ευαίσθητη στις μεταπτώσεις της θερμοκρασίας κατά την κρίσιμη περίοδο της άνθησης.

Μορφώνεται σε κυπελλοειδή ή γραμμοειδή σχήματα και δέχεται βραχύ κλάδεμα. Τα σταφύλια είναι ευαίσθητα στα εγκαύματα του ήλιου, δεν διατηρούνται στο πρέμνο μετά την ωρίμαση και η αντοχή τους στη μεταφορά είναι μέτρια.

Ωριμάζει κατά τα μέσα Αυγούστου μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου.

6) Μοσχάτο Αμβούργου

Συνώνυμα : Μαύρο (Θεσσαλία), Μυρωδάτο (Ν.Ροδόπης), Hambourg Musque (Γαλλία), Black Muscat of Alexandria (ΗΠΑ), M.Trollinger (Γερμανία).

Καλλιεργείται στη Θεσσαλία, Θράκη, Α. Μακεδονία.

Σταφύλι μετρίου μεγέθους, αραιόρραγο. Ράγα μετρίου έως μεγάλου μεγέθους, ωσειδής ή ελλειψοειδής. Επιδερμίδα χρώματος κυανοϊώδους, λεπτή, ανθεκτική. Σάρκα μέτριας ανθεκτικότητας, γλυκειάς χαρακτηριστικής λεπτής γεύσης μοσχάτου.

Ποικιλία ευαίσθητη στην ανθόρροια, ιδίως όταν το φορτίο είναι μεγάλο. Συνίσταται η εφαρμογή ανθηρού κλαδέματος και η αφαίρεση μέρους του φορτίου.

Ανθεκτική στο ωτίδιο και τον περονόσπορο.

Τα σταφύλια διατηρούνται καλά πάνω στο πρέμνο μετά την ωρίμαση, αλλά είναι μέτρια επιδεκτικά για μεταφορά και συντήρηση.

Ωριμάζει γύρω στα τέλη Αυγούστου.

7) Perlette

Δημιουργήθηκε στην Καλιφόρνια το 1936 από διασταύρωση Muscat Reine des Veignes x Σουλτανίνα . Καλλιεργείται σποραδικά στην Κορινθία , Αχαΐα , Κρήτη και Αττική .

Σταφύλι μεγάλο , πυκνόρραγο μέχρι συμπαγές . Ρόγα σφαιρική μέχρι ελαφρά ελλειψοειδής , μεγαλύτερου μεγέθους από εκείνη της Σουλτανίνας , κηρώδης στην όψη , καλυμμένη από άφθονη λευκή άχνη . Επιδερμίδα λεπτή , μαλακή , χρώματος κιτρινοπράσινου κατά την ωρίμαση . Σάρκα ανθεκτική , χυμώδης , χωρίς γύγαρτα . Γεύση χαρακτηριστική με ελαφρό ευχάριστο άρωμα .

Ποικιλία ζωνρή , πολύ παραγωγική που μοιάζει πολύ με τη Σουλτανίνα , αλλά ωριμάζει 20 ημέρες νωρίτερα από αυτή . Ευδοκίμει σε εδάφη αμμώδη ή αμμοαργιλώδη ελαφρά , αρκετά γόνιμα και με αρκετή υγρασία , αλλά καλά αποστραγγιζόμενα .

Μορφώνεται σε κυπελλοειδή σχήματα και δέχεται βραχύ κλάδεμα .

Ωριμάζει το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου .

Η Perlette , συγκρινόμενη με την επίσης αγίγαρτη ποικιλία Σουλτανίνα, παρουσιάζει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα :

- Πρώιμότερη ωρίμαση .
- Αφθονότερη και σταθερότερη παραγωγή .
- Δεν απαιτεί μικτά κλαδέματα που δυσχεραίνουν τις καλλιεργητικές εργασίες , διότι καρποφορεί κανονικά και στον πρώτο οφθαλμό της βάσης .
- Λόγω πρώιμης ωρίμασης μπορεί να ευδοκιμήσει και σε εδάφη με λιγότερη υγρασία , χωρίς προσφυγή σε αρδεύσεις .

Μειονεκτεί όμως έναντι της Σουλτανίνας στα εξής :

- Παρουσιάζει έμφυτη ροπή στη δημιουργία μικρών ανώμαλων ραγών (μικρορραγία) και
  - Τα σταφύλια είναι πολύ πυκνόρραγα .
- Αυτά έχουν σαν συνέπεια την κακή εμφάνιση του προϊόντος , τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για διάφορες προσβολές , καθώς και προβλήματα στη συσκευασία και τις μεταφορές .

Γενικά , πρόκειται για μια καλή πρώιμη ποικιλία , αγίγαρτη , με πολύ καλές οργανοληπτικές ιδιότητες που επιτυγχάνει ικανοποιητικές τιμές , καθώς εμφανίζεται νωρίς στην αγορά .

Λοιπές ξενικές καλλιεργούμενες ποικιλίες :

Aledo (Δοκιμαστικές καλλιέργειες) ,
Calmeria (Χαλκιδική , Αιτωλοακαρνανία , πεδινόπαρالياκή Πελ/σος) ,
Ohanex .

Παρακάτω , γίνεται κατάταξη των προαναφερθέντων κύριων ποικιλιών , ανάλογα με το χρόνο ωρίμασής τους , σε πρώιμες (μέσα Ιουλίου - μέσα Αυγούστου) , μέσης εποχής (μέσα Αυγούστου - τέλος Σεπτεμβρίου) και όψιμες (μέσα Σεπτεμβρίου - τέλος Νοεμβρίου) .

Πρώιμες	Μέσης εποχής	Όψιμες
Cardinal Βικτώρια Perlette Σουλτανίνα Gold	Ραζακί Μοσχάτο Αμβούργου Μοσχάτο Αλεξανδρείας Ribier Italia	Φράουλα

Τα κυριότερα κέντρα καλλιέργειας των σπουδαιότερων ποικιλιών στην Ελλάδα , απεικονίζονται στην εικόνα 1 που ακολουθεί .

Εικόνα 1: Κυριότερα κέντρα καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών στην Ελλάδα .

Γ. Συγκομιδή , αξιολόγηση της παραγωγής

Στ'αμπέλια με επιτραπέζιες ποικιλίες , η εργασία του τρύγου πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη επιμέλεια . Μεγάλη σημασία πρέπει να δίνεται στην ποιότητα των επιτραπέζιων σταφυλιών επιλέγοντας από το πρέμνο τα πιο κατάλληλα από αυτά από άποψη σχήματος , χρώματος , πυκνότητας , ομοιομορφίας μεγέθους και ισοδύναμου ωριμότητας των ραγών . Για την κοπή των σταφυλιών χρησιμοποιείται μαχαίρι ή κατά προτίμηση ψαλίδι .

Ο τρύγος στις επιτραπέζιες ποικιλίες γίνεται τις προμεσημβρινές ώρες μετά την εξάτμιση της πρωϊνής δροσιάς , γιατί τα υγρά σταφύλια έχουν ιδιαίτερη ευπάθεια στην τεφρά σήψη . Η συγκομιδή διακόπτεται τις μεσημβρινές ώρες , γιατί η συλλογή θερμών σταφυλιών δημιουργεί κινδύνους για τη τρήγορη φθορά των σταφυλιών .

Ακολουθεί ο καθαρισμός , δηλαδή η απαλλαγή των βοτρώων από τις κάθε φύσης αλλοιωμένες ράγες .

Στη συνέχεια , μετά το διαχωρισμό των βοτρώων σε ποιότητες , ακολουθεί η συσκευασία των σταφυλιών στον κατάλληλο τύπο δοχείου (αναλυτικά στοιχεία παρουσιάζονται σε ανάλογο κεφάλαιο παρακάτω) .

Τα επιτραπέζια σταφύλια αξιολογούνται με τους εξής δύο τρόπους :

- α) Νωπή κατανάλωση .
- β) Οινοποίηση .

Στην οινοποίηση οδηγούνται υποχρεωτικά μόνο όταν υπάρχει δυσκολία στη διάθεσή τους για νωπή κατανάλωση .

Δ. Εχθροί και ασθένειες των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου

Οι εχθροί και ασθένειες των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου δεν διαφέρουν , όπως είναι φυσικό , από αυτές των οινοποιήσιμων ποικιλιών και των ποικιλιών σταφιδοποιίας . Επειδή , όμως , στα επιτραπέζια σταφύλια η εμφάνιση και οι οργανοληπτικές ιδιότητες παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εμπορικότητά τους , ο αμπελοκαλλιεργητής πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην καταπολέμηση αυτών .

Σαν κυριότεροι εχθροί και ασθένειες , αναφέρονται οι ακόλουθες :

1) Φυλλοξήρα (*Phylloxera vitifoliae*)

Ανήκει στα Ημίπτερα . Η μεταφορά της από την Αμερική στην Ευρώπη και η ταχεία εξάπλωσή της οδήγησε σταδιακά στην καταστροφή των ευρωπαϊκών ειδών αμπέλου , τα οποία είναι ευαίσθητα στη ριζόβια μορφή της φυλλοξήρας . Η ανάγκη χρησιμοποίησης ανθεκτικών στη φυλλοξήρα αμερικάνικων υποκειμένων , δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την εξάπλωση των λύσεων στους νέους αμπελώνες , επειδή τα υποκείμενα αυτά είναι περισσότερο ευαίσθητα στις λύσεις . Ακόμη , πρέπει να τονισθεί , ότι το φύλλωμα των αμερικάνικων υποκειμένων είναι ευαίσθητο στη φυλλόβια μορφή της φυλλοξήρας .

Τα χρησιμοποιούμενα , στην Ελλάδα , υποκείμενα και οι ιδιαίτεροι χαρακτήρες τους είναι τα εξής :

1) 420A (Berlandieri x Riparia)

Προσαρμόζεται σε εδάφη χαλικώδη , επαρκώς γόνιμα , ελαφρά ή και συνεκτικά , αλλά όχι υγρά . Αντέχει μέχρι 40% ολικού ανθρακικού ασβεστίου ή 17% ενεργού . Είναι ευαίσθητο στον περονόσπορο (γεγονός που επηρεάζει τη ριζοβολία και την ανάπτυξή του στο φυτώριο) , αλλά εμφανίζει πολύ ικανοποιητική αντοχή στη φυλλοξήρα . Στον επιτόπιο εμβολιασμό που γίνεται συνήθως επί αναπτυγμένων

υποκειμένων με πλούσιο ριζικό σύστημα , τα ποσοστά επιτυχίας είναι πολύ υψηλά και συχνά ανέρχονται σε 80-90% . Αντίθετα , στον επιτραπέζιο εμβολιασμό μοσχευμάτων που έχουν τοποθετηθεί για ριζοβολία στο φυτώριο , το ποσοστό επιτυχίας στον εμβολιασμό είναι αισθητά χαμηλότερο και σπάνια ξεπερνά το 25% .

i) Rupestris du lot

Η μεγάλη ζωνρότητά του προκαλεί ανθόρροια , επιβράδυνση της ωρίμασης του καρπού και του ξύλου και συντελεί πολλές φορές στην αποκόλληση του εμβολίου . Για το λόγο αυτό δεν συνιστάται η χρησιμοποίησή του στα πολύ γόνιμα , δροσερά εδάφη , επίσης και στα πολύ ξηρά , συνεκτικά ή αβαθή . Αντέχει μέχρι 25% σε ολικό ανθρακικό ασβέστιο ή 14% σε ενεργό . Παρουσιάζει καλή επιτυχία στη ριζοβόληση (85-90%) , όπως επίσης και στον επιτραπέζιο εμβολιασμό . Στον επιτόπιο εμβολιασμό παρουσιάζει μέτρια επιτυχία λόγω υπερβολικής δακρύρροιας . Τέλος , έχει μεγάλη αντοχή στη φυλλοξήρα.

iii) R99 (Berlandieri x Rupestris)

Θεωρείται ότι έχει μεγάλη αντοχή στη ριζόβια μορφή της φυλλοξήρας . Επίσης , είναι ανθεκτικό στους νηματώδεις του εδάφους . Είναι ευαίσθητο στον μολυσματικό εκφυλισμό . Αντέχει σε ξηρά και συνεκτικά εδάφη και σε ολικό ανθρακικό ασβέστιο μέχρι 35% ή 17% ενεργό . Έχει καλή επιτυχία στη ριζοβόληση (35-70%) .

iv) R110 (Berlandieri x Rupestris)

Είναι φυτό μεγάλης δύναμης και προωθεί τα εμβόλιά του σε καρποφορία . Χαρακτηρίζεται από τάση επιβράδυνσης ωρίμασης του καρπού στα πολύ γόνιμα εδάφη . Δεν ανέχεται υψηλή μόνιμη υγρασία στο υπέδαφος . Αντέχει σε ολικό ανθρακικό ασβέστιο μέχρι 40-45% και 17% ενεργό . Η ριζοβόλησή του είναι πολύ καλή . Σήμερα , θεωρείται ένα από τα καλύτερα υποκείμενα και χρησιμοποιείται ευρύτατα σε εδάφη συνεκτικά , ξηρά , ασβεστώδη , φτωχά .

v) 41B (Vinifera x Berlandieri)

Παρουσιάζει ευρύτατη εδαφική προσαρμογή , αναπτύσσεται πολύ καλά πάνω σε διάφορα εδάφη εκτός από τα πολύ υγρά και τα πολύ συνεκτικά . Έχει υψηλή αντοχή στο ανθρακικό ασβέστιο (ως 40% σε ενεργό) και ικανοποιητική στη φυλλοξήρα . Είναι ευαίσθητο στον περονόσπορο . Στον επιτόπιο εμβολιασμό η επιτυχία είναι μεγάλη , ενώ στον επιτραπέζιο παρουσιάζει μικρή επιτυχία λόγω μη έγκαιρης ριζοβόλησης του υποκειμένου και πρόωρης εκβλάστησης του εμβολίου .

vi) Paulsen 1103 (Berlandieri Pres. No2 x Rupestris du lot)

Αποκτήθηκε με υβριδισμό το έτος 1895 . Θεωρείται ανθεκτικό στο CaCO_3 και στα άλατα του εδάφους . Αντιθέτως , είναι ευαίσθητο στους παγετούς της άνοιξης , γι' αυτό και πρέπει ν' αποφεύγεται η χρησιμοποίησή του σε μεγάλα υψόμετρα και παγετόπληκτες περιοχές . Αντέχει μέχρι 40-50% σε ολικό ανθρακικό ασβέστιο ή 20% ενεργό . Μεταδίδει στα εμβόλια ζωνρότητα και καλή παραγωγικότητα και γενικά έχει καλή συγγένεια με τις ποικιλίες Vitis vinifera . Η ριζοβόλησή του θεωρείται ικανοποιητική (40-45%) , όπως και η επιτυχία του στον εμβολιασμό . Σπουδαίο ρόλο παίζει στην αναμπέλωση των αμπελουργικών περιοχών της Σικελίας , αλλά όχι και της Ελλάδας .

Από τα παραπάνω υποκείμενα , εκείνα που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα στις αναμπελώσεις της χώρας μας , είναι το R110 και το 41B.

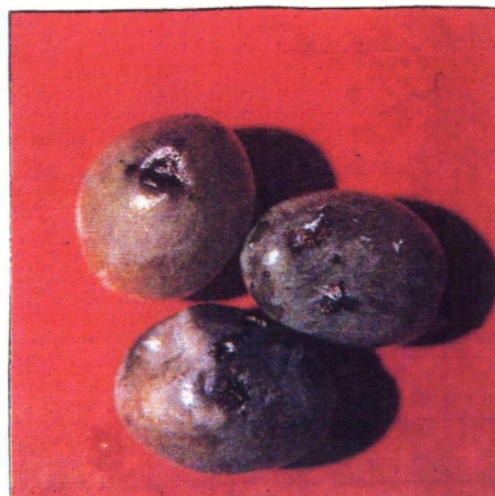
2) Ευδεμίδα (*Lobesia botrana*)

Αποτελεί σήμερα το σοβαρότερο εχθρό της αμπέλου και ανήκει στα Λεπιδόπτερα . Εκτός από τις άμεσες ζημιές που προκαλεί (καταστρέφει άνθη , άγουρες ή ώριμες ράγες) , δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εγκατάσταση στις τραυματισμένες ράγες άλλων παθογόνων και στη συνέχεια ανάπτυξη διαφόρων άλλων ασθενειών (π.χ. Βοτρύτης , 'Οξίνη σήψη) .

Καταπολεμείται με κατάλληλα εντομοκτόνα (π.χ. carbaryl , διάφορα πυρεθροειδή όπως deltamethrine , alfamethrin και fenvalerate) .

Φωτ. 1

Φωτ. 2

Φωτ. 1: Η προνύμφη της ευδεμίδας .

Φωτ. 2: Ράγες προσβλημένες από ευδεμίδα .

3) Περονόσπορος (παθογόνο : *Plasmopara viticola*)

Προκαλεί τόσο άμεση μείωση της παραγωγής , προσβάλλοντας τις ταξιανθίες , τους βότρεις και τους νεαρούς βλαστούς , όσο και έμμεση προκαλώντας πρόωρη φυλλόπτωση των πρέμνων .

Συνίσταται η χρησιμοποίηση κατάλληλων μυκητοκτόνων (π.χ. mancozeb , metiram) .

Φωτ. 3

Φωτ. 4

Φωτ. 3: Περονόσπορος . " κηλίδες ελαίου " την άνοιξη .

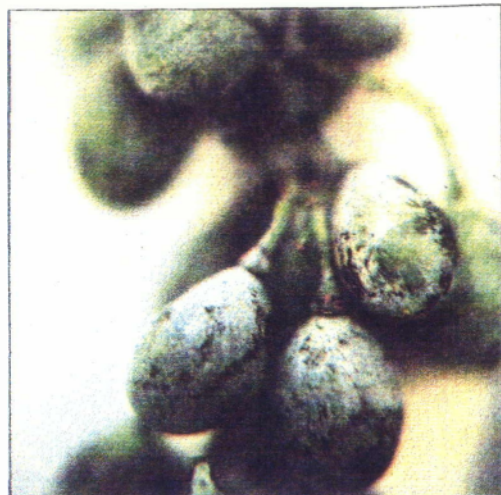
Φωτ. 4: Περονόσπορος . Συνένωση πολυάριθμων κηλίδων που καταλαμβάνουν ολόκληρη σχεδόν την επιφάνεια του ελάσματος του φύλλου .

4) Ωίδιο (παθογόνο : *Uncinula necator*)

Προκαλεί μείωση της βλάστησης και της παραγωγής του πρέμνου , καθώς και υποβάθμιση της ποιότητας . Η ασθένεια μπορεί ν'αποβεί καταστρεπτική αν προσβάλλει τις πράσινες ράγες , οι οποίες στη συνέχεια σχίζονται και σαπίζουν .

Συνίσταται η χρήση κατάλληλων μυκητοκτόνων (π.χ. benomyl , carbendazim) .

Φωτ. 5

Φωτ. 6

Φωτ. 5: Ωίδιο . Προσβολή των πράσινων ραγών και κάλυψή τους από τις λευκόχρωες καρποφορίες του παθογόνου .

Φωτ. 6: Ωίδιο . Σχίσσιμο των ραγών .

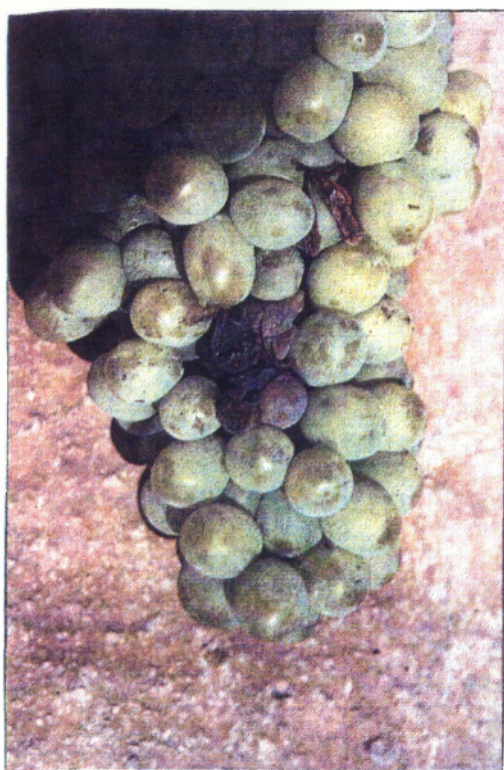

Φωτ. 7: Ωίδιο . Εμφάνιση μικρών , ερυθρόχρωων κηλίδων σε πρώιμες ράγες Σουλτανίνας .

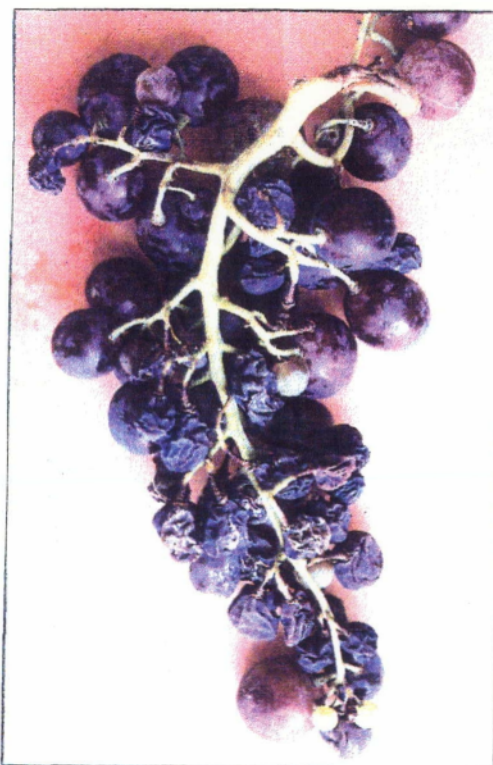
5) Βοτρυτής (παθογόνο : *Botrytis cinerea*)

Η κυριότερη ασθένεια , η οποία προκαλεί υποβάθμιση της ποιότητας των σταφυλιών . Προκαλεί σήψη στους βότρεις και νεκρώνει βλαστούς , φύλλα και ταξιανθίες . Είναι γνωστή σαν << τεφρά σήψη >> . Ιδιαίτερα μεγάλες είναι οι ζημιές σε ποικιλίες που παράγουν πυκνόρραγους βότρεις με σφικτά συμπιεσμένες ράγες . Ζημιές μπορεί ακόμη να προκαλέσει κατά την αποθήκευση και μεταφορά των επιτραπέζιων ποικιλιών .

Συνίστανται ψεκασμοί με μυκητοκτόνα (vinclozolin , iprodione) .

Φωτ. 8

Φωτ. 9

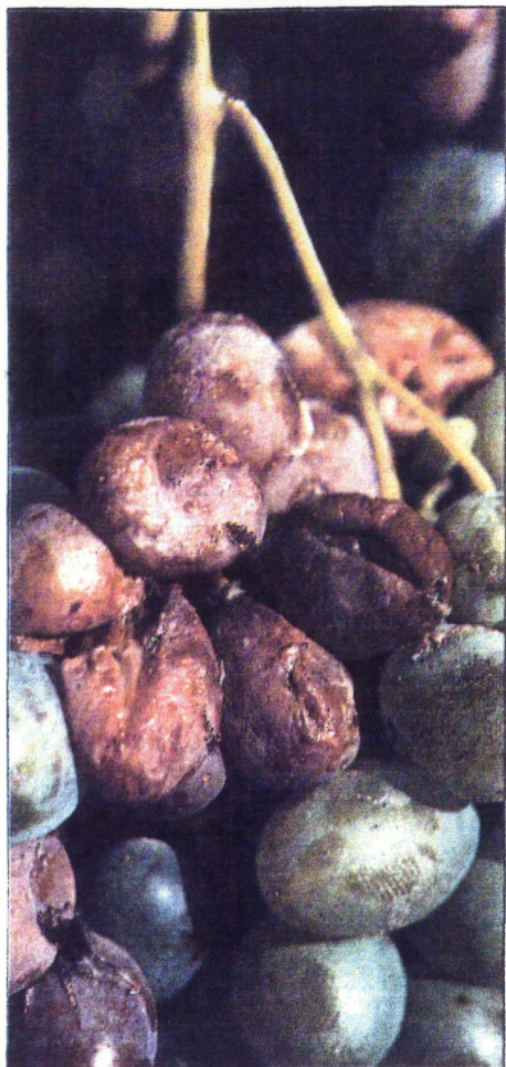
Φωτ. 8: Βοτρυτής . Προσβολή σε σταφύλια ποικιλίας Σουλτανίνα .

Φωτ. 9: Βοτρυτής . Προσβολή σε σταφύλια ποικιλίας Cardinal . Εμφάνιση " σταφιδιασμένων " ραγών λόγω όψιμης προσβολής .

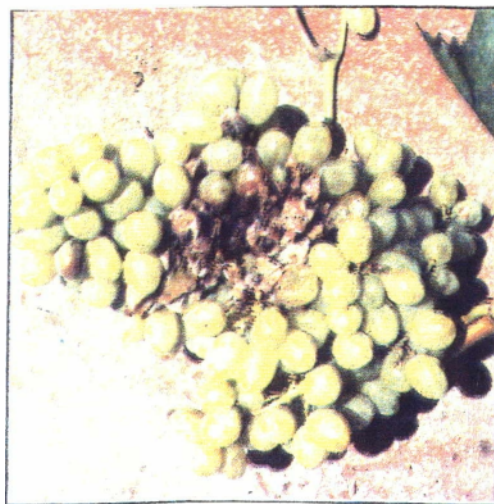
β) Ύξινη σήψη (παθογόνο : Σακχαρομύκητες και βακτήρια)

Είναι η αιτία των σοβαρών απωλειών της παραγωγής που παρατηρούνται συχνά στο στάδιο της ωρίμασης . Οι προσβλημένες ράγες γίνονται υδαρείς, παίρνουν καστανή απόχρωση και η επιδερμίδα αποκολλάται εύκολα με μικρή πίεση . Σε προχωρημένο στάδιο της προσβολής , οι ράγες αποκολλούνται πολύ εύκολα από τον ποδίσκο και πέφτουν .

Συνίσταται ψεκασμοί με deltamethrin , fenvalerate , κ.α.

Φωτ. 10

Φωτ. 11

Φωτ. 10: Ύξινη σήψη . Προχωρημένη προσβολή σε σταφύλια ποικιλίας Ραζακί .

Φωτ. 11: Ύξινη σήψη . Προσβολή σε σταφύλια ποικιλίας Σουλτανίνα .

IV. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

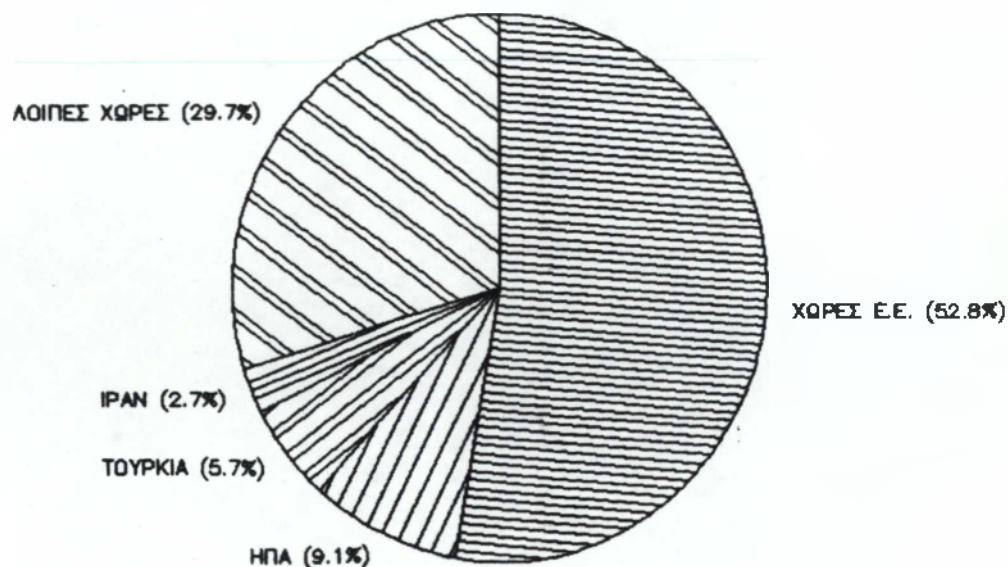
A. Γενικά

Η παγκόσμια παραγωγή των επιτραπέζιων ποικιλιών της αμπέλου κυμαίνεται γύρω στους 60.655.000 τόνους (Production Yearbook , F.A.O. , 1992) .

Οι χώρες της Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση) καλύπτουν το 1/2 περίπου της παγκόσμιας παραγωγής (32.000.000 τόνοι) . Από τις υπόλοιπες χώρες , αξιόλογη παραγωγή έχουν οι ΗΠΑ (5.508.000 τόνους) , η Τουρκία (3.460.000 τόνους) , το Ιράν (1.650.000 τόνους) , η Χιλή , η Κίνα κ.λ.π. .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Κατανομή της παγκόσμιας παραγωγής των επιτραπέζιων ποικιλιών της αμπέλου κατά το έτος 1992 .

Β. Κατάσταση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών στην Ευρωπαϊκή

Ένωση (Ε.Ε.)

1. Έκταση

Στον πίνακα 1 και στο διάγραμμα 2 που ακολουθούν , δίνεται η εικόνα της εξέλιξης των καλλιεργούμενων εκτάσεων στις Χώρες - μέλη της Ε.Ε. κατά την περίοδο 1982-1987 .

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Συγκριτικά στοιχεία έκτασης καλλιεργούμενων επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. (1982-1987) .

(Ποσό σε χιλ. στρεμ.)

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ		ΙΣΠΑΝΙΑ		ΔΑΝΙΑ		ΓΑΛΛΙΑ		ΙΤΑΛΙΑ		ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ		ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ Ε.Ε.	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1982	179	3,8	1.716	36,8	98,2	2,1	1.110	23,8	1.283	27,5	270,4	5,8	4,4	0,1	4.661	100
1983	177	3,9	1.696	37,8	100	2,2	1.094	24,4	1.138	25,4	270,4	6	4,6	0,1	4.480	100
1984	174	3,9	1.633	37,2	101	2,3	1.076	24,5	1.129	25,7	270,4	6,1	5,6	0,1	4.389	100
1985	171	3,9	1.592	37	100	2,3	1.063	24,6	1.102	25,5	270,4	6,2	18,6	0,4	4.317	100
1986	170	3,9	1.574	36,9	100	2,3	1.049	24,6	1.096	25,7	270,4	6,3	1,6	0,03	4.261	100
1987	171	4	1.531	36,4	100	2,3	1.033	24,5	1.095	26	270,4	6,4	2,6	0,06	4.203	100
Σύνολο	1.042	3,9	9.742	37	599,2	2,2	6.425	24,4	6.843	26	1.622	6,1	37,4	0,14	26.311	100

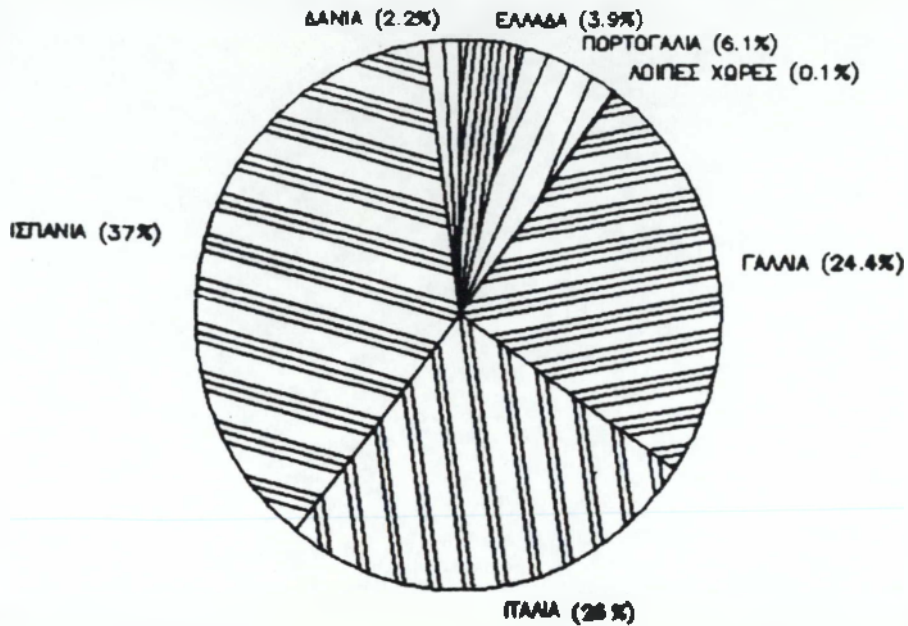
Πηγή: EUROSTAT

↓
M.O

16 ηλ. αμ. + 62 η 29
Γαλλία
Ιταλία
Πορτογαλία
Ελλάδα

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Κατανομή καλλιεργούμενων εκτάσεων επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. (1982-1987) .

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω στοιχεία , η συνολική έκταση κατά την αναφερόμενη εξαετία μειώθηκε κατά 458.000 στρέμματα (9,8%) .

Η χώρα μας καταλαμβάνει τη 5η θέση από πλευράς εκτάσεων καλλιέργειας επιτραπέζιων σταφυλιών , κατέχοντας το 3,9% περίπου των συνολικών εκτάσεων της Κοινότητας , ενώ την πρώτη θέση κατέχει η Ισπανία με ποσοστό 37% .

2. Παραγωγή

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα 2 , η παραγωγή των επιτραπέζιων σταφυλιών στην Κοινότητα κατά την περίοδο 1982-1987 , εκτός των ετήσιων διακυμάνσεων , παρουσίασε πτώση της τάξης του 5,45% . Βέβαια , πρέπει να σημειωθεί , όπως φαίνεται και στον πίνακα 2 , ότι το ποσοστό αυτό ανεβαίνει στο 15% αν συγκριθούν τα έτη 1982 και 1985 .

η τιμή (εκτάσεις + ποσοστό)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Συγκριτικά στοιχεία παραγωγής επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. (1982-1987) .

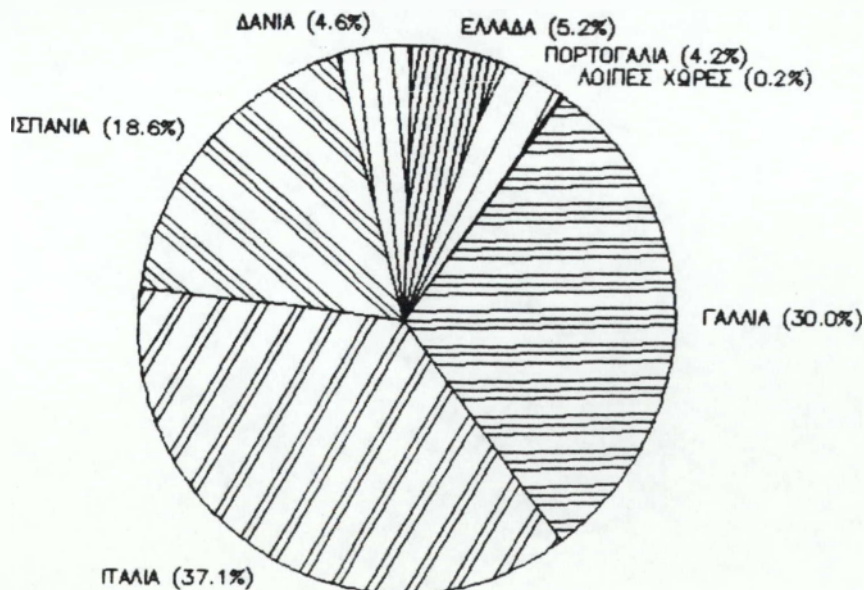
(Ποσότητες σε χιλ. τον.)

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ		ΙΣΠΑΝΙΑ		ΔΑΝΙΑ		ΓΑΛΛΙΑ		ΙΤΑΛΙΑ		ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ		ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ Ε.Ε.	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1982	160	4,8	602	18,3	215	6,5	1.007	30,6	1.144	34,8	147	4,4	6	0,1	3.281	100
1983	171	5,3	511	16	179	5,6	904	28,3	1.297	40,6	121	3,8	9	0,2	3.192	100
1984	174	6	536	18,6	119	4,1	837	29,1	1.075	37,4	123	4,2	7	0,2	2.871	100
1985	162	5,9	545	19,8	82	2,9	896	32,5	958	34,8	140	5	6	0,2	2.789	100
1986	148	4,7	578	18,6	132	4,2	933	30	1.162	37,3	110	3,5	6	0,2	3.069	100
1987	138	4,4	618	19,9	119	3,8	916	29,5	1.165	37,5	142	4,5	4	0,1	3.102	100
Σύνολο	953	5,2	3.417	18,6	846	4,6	5.493	30	6.801	37,1	783	4,2	38	0,2	18.304	100

Πηγή: EUROSTAT

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

Κατανομή παραγωγής επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε.

Η πρώτη χώρα της Κοινότητας σε παραγωγή είναι η Ιταλία με ποσοστό 37,1% , ενώ η Ελλάδα κατέχει την 4η θέση κατέχοντας το 5,2% περίπου της συνολικής παραγωγής της Κοινότητας (Διάγραμμα 3) .

3. Θεσμικό πλαίσιο της ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική) για το προϊόν

Όσον αφορά τα επιτραπέζια σταφύλια , το Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο της ΚΑΠ περιλαμβάνει μέτρα ενίσχυσης στους τομείς εμπορίας και διαρθρώσεων .

α) Κοινή οργάνωση αγοράς (ΚΟΑ)

Ως γνωστόν , η ΚΟΑ Οπωροκηπευτικών (όπου υπάγονται τα επιτραπέζια σταφύλια) διέπεται γενικά από το βασικό κανονισμό 1035/72 , με όλες τις μετέπειτα τροποποιήσεις και συμπληρώσεις και περιλαμβάνει επιμέρους διατάξεις που αφορούν τους κοινούς κανόνες εμπορίας , το σύστημα τιμών και παρεμβάσεων και το καθεστώς ανταλλαγών με Τρίτες Χώρες (χώρες εκτός Ε.Ε.) .

Συνοπτικά , το υφιστάμενο Κοινοτικό καθεστώς περιλαμβάνει :

- **Κοινούς κανόνες εμπορίας:** Είναι κανόνες ανταγωνισμού που αφορούν τον τρόπο εμπορίας . Έτσι , προβλέπονται κοινοί κανόνες ποιότητας με τις κατηγορίες Έκτρα και Ι , συσκευασίας , διάθεσης κ.λ.π..
- **Σύστημα τιμών και παρεμβάσεων:** Κάθε χρόνο από την έναρξη εμπορίας , το Συμβούλιο Υπουργών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων , καθορίζει μια τιμή βάσης και μια τιμή αγοράς . Οι τιμές αυτές αναφέρονται σε συγκεκριμένη ποιοτική κατηγορία , μέγεθος , ποικιλία , κ.λ.π. διαφοροποιούνται δε κατά μήνα . Είναι δυνατόν να μην οριστούν τιμές για τους πρώτους ή τους τελευταίους μήνες της περιόδου εμπορίας , όταν η προσφορά είναι χαμηλή .

Οι τιμές βάσης είναι οι τιμές που η Κοινότητα επιθυμεί να απολαύσουν οι παραγωγοί , ενώ οι τιμές αγοράς χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των "τιμών απόσυρσης" . Το επίπεδο της τιμής αγοράς κυμαίνεται από 45 έως 65% της τιμής βάσης . Κατά τη διάρκεια της χρονικής περιόδου που εφαρμόζονται οι τιμές βάσης και αγοράς κάθε προϊόντος , τα Κράτη-μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τις τιμές παραγωγού στις « αντιπροσωπευτικές αγορές παραγωγής » , οι οποίες για την Ελλάδα είναι η Καβάλα , το Ηράκλειο και ο Τύρναβος .

Οι θεσμικές αυτές τιμές μετατρέπονται σε αντίστοιχα εθνικά νομίσματα με βάση τις ισχύουσες εκάστοτε " πράσινες ισοτιμίες " για κάθε Χώρα-μέλος .

Ενδεικτικά , οι θεσμικές τιμές που καθορίστηκαν από την Κοινότητα για το έτος 1991 , ήταν :

Τιμή βάσης: 81,81-91,39 δρχ/kg

Τιμή αγοράς: 50,12-58,77 δρχ/kg

- **Παρέμβαση:** Αποτελεί ρυθμιστικό μηχανισμό της αγοράς όταν παρατηρούνται ανισορροπίες στην προσφορά - ζήτηση (προβλήματα ομαλής απορρόφησης) και ταυτόχρονα ένα μέσο προστασίας του εισοδήματος του παραγωγού . Υλοποιείται μέσω των αποσύρσεων από αναγνωρισμένες οργανώσεις παραγωγών και το προϊόν απόσυρσης συνήθως οδηγείται στις " χωματερές " . Οι παραγωγοί απολαμβάνουν τις " τιμές απόσυρσης " , οι ελάχιστες τιμές στις οποίες μπορεί να διαθέσει το προϊόν του ο παραγωγός .

- **Καθεστώς συναλλαγών με Τρίτες Χώρες :**
Περιλαμβάνει διάφορα προστατευτικά μέτρα (δασμοί , ποσοτικοί περιορισμοί , αντισταθμιστικές εισφορές , εξαγωγικές επιστροφές) έναντι των εισαγομένων και εξαγομένων επιτραπέζιων σταφυλιών .
- **Ρήτρα διασφάλισης:** Εκτός από τα παραπάνω μέτρα , και άλλα περιοριστικά μέτρα μπορούν να ληφθούν για τις εισαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών από Τρίτες Χώρες κάτω από τις εξής προϋποθέσεις :
  - i) Εάν στην Κοινότητα , η αγορά κινδυνεύει να υποστεί σοβαρές διαταραχές λόγω εισαγωγών ή εξαγωγών .
  - ii) Εάν οι ποσότητες που αποσύρονται φτάνουν σε σημαντικά επίπεδα .
- **Αντισταθμιστικά τέλη:** Επιβάλλονται κατά τις εισαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών από Τρίτες Χώρες όταν η " τιμή εισόδου " σε μια αντιπροσωπευτική αγορά (στη χώρα μας είναι η Καβάλα , το Ηράκλειο και ο Τύρναβος) είναι μικρότερη της " τιμής αναγωγής " (θεσμικό μέγεθος που καθορίζεται κατ'έτος από τη Διαχειριστική Επιτροπή της Κοινότητας) .
Ενδεικτικά , το έτος 1991 , η τιμή αναγωγής είχε καθοριστεί σε 109,56-126,78 δρχ/kg .
- **Εξαγωγικές επιστροφές:** Είναι επιδοτήσεις στους εξαγωγείς επιτραπέζιων σταφυλιών σε Τρίτες Χώρες , που θεωρητικά καλύπτουν τη διαφορά μεταξύ των Κοινοτικών και διεθνών τιμών , προκειμένου το προϊόν ν'αποκτήσει τη δυνατότητα πρόσβασης και να καταστεί ανταγωνιστικό στη διεθνή αγορά .

β) Διαρθρωτική πολιτική

Η διαρθρωτική πολιτική για τα επιτραπέζια σταφύλια ασκείται μέσω των γενικών αναπτυξιακών προγραμμάτων της Κοινότητας και ειδικότερα μέσω :

- του κανονισμού (ΕΟΚ) 1990/93 (πρώην 1442/88) για τη χορήγηση , κατά τις αμπελουργικές περιόδους 1988/89 μέχρι 1995/96 , πριμοδοτήσεων για οριστική εγκατάλειψη αμπελουργικών εκτάσεων .
- του κανονισμού (ΕΟΚ) 2052/88 και 4253/88 για την εφαρμογή λειτουργικού προγράμματος Φυλλοξήρας Κρήτης .
- του κανονισμού (ΕΟΚ) 895/85 για αναδιάρθρωση των αμπελώνων .

γ) Χρηματοδότηση

Η εξασφάλιση πόρων για την υλοποίηση της ΚΑΠ για τα επιτραπέζια σταφύλια προέρχεται κυρίως από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (FEOGA) με την ενεργό συμμετοχή στη χρηματοδότηση και των ενδιαφερομένων κρατών-μελών .

Γ. Κατάσταση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών στην Ελλάδα

1. Έκταση - Παραγωγή

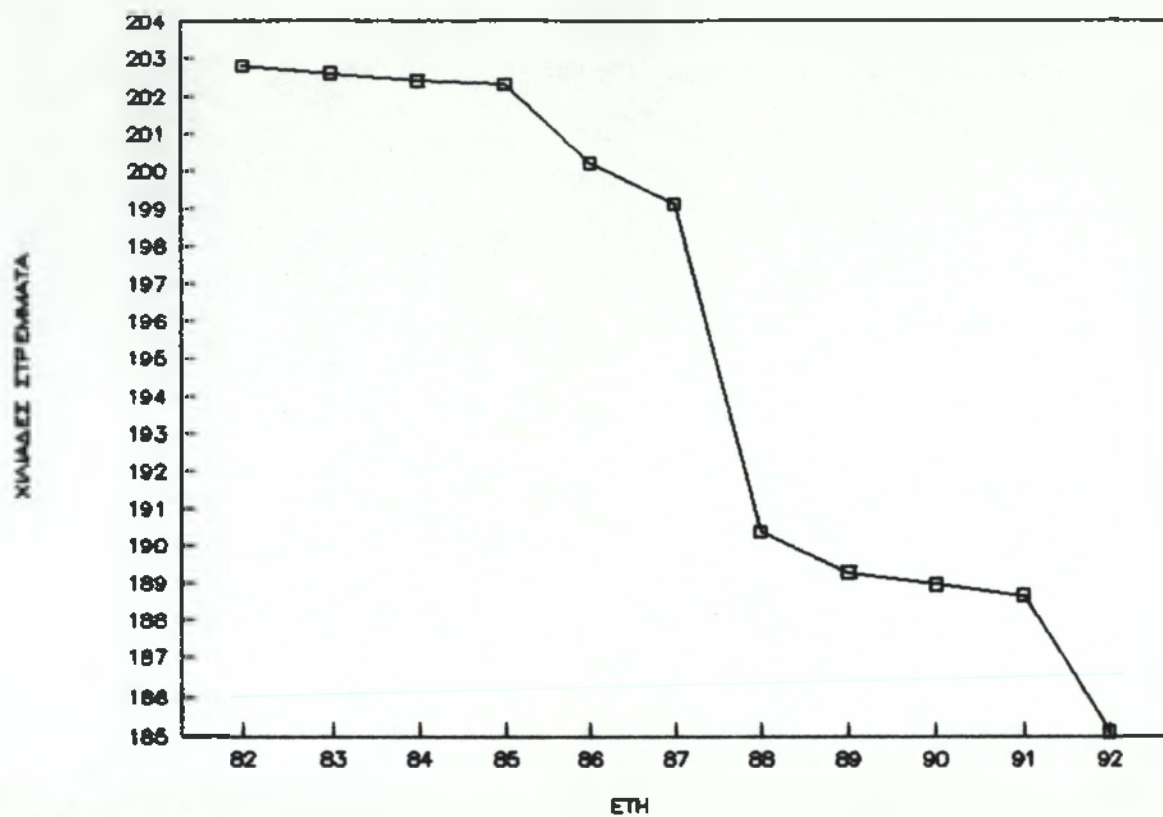
Στον πίνακα 3 και στα διαγράμματα 4 και 5 που ακολουθούν, απεικονίζεται η εικόνα της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στη χώρα μας .

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

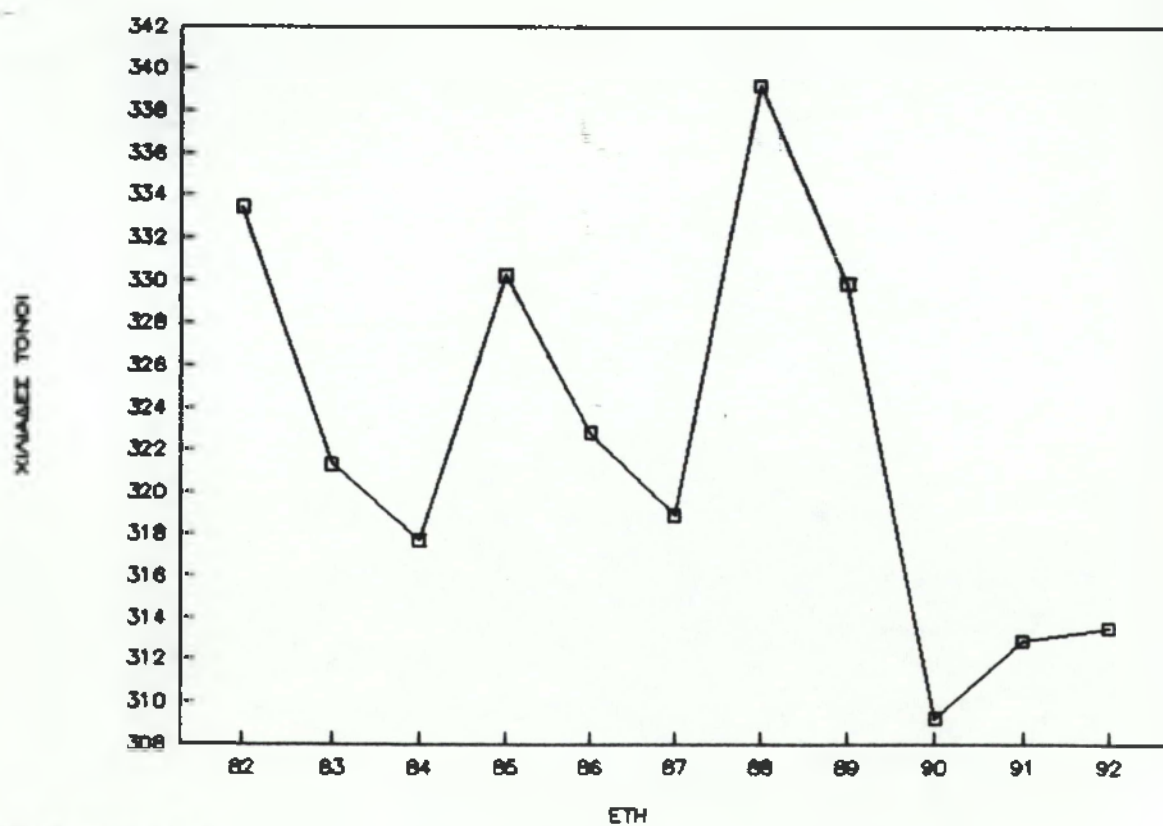
Καλλιεργούμενη έκταση και παραγωγή επιτραπέζιων σταφυλιών κατά την περίοδο 1982-1992 .

ΕΤΟΣ	Έκταση (χιλ. στρ.)	Παραγωγή (χιλ. τόν.)	Μέσες στρ. αποδόσεις (kg/στρ.)
1982	202,8	333,4	1.643
1983	202,6	321,3	1.585
1984	202,4	317,7	1.569
1985	202,3	330,2	1.632
1986	200,2	322,8	1.612
1987	199,1	318,9	1.660
1988	190,4	339,2	1.781
1989	189,3	329,8	1.742
1990	189	309,2	1.635
1991	188,7	312,9	1.658
1992	185,1	313,5	1.666

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας .

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη καλλιεργούμενης έκτασης κατά τα έτη 1982-1992 .

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη παραγωγής κατά τα έτη 1982-1992 .

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 3 και από το διάγραμμα 4, η συνολική έκταση κατά την περίοδο 1982-1992 μειώθηκε κατά 17.700 στρ. (8,7%), εκ των οποίων τα 14.000 στρ. από το έτος 1987 και μετά.

Αυτό αποδίδεται σε τρεις βασικούς λόγους:

- α) Στη ραγδαία επέκταση της φυλλοξήρας, η οποία κατάρτησε και συνεχίζει να καταστρέφει πολλούς αμπελώνες.
- β) Στην εφαρμογή του Καν. ΕΟΚ 1990/93 για οριστική εγκατάλειψη αμπελώνων, που οδήγησε στην εκρίζωση σημαντικών εκτάσεων αμπελοκαλλιέργειών σε ολόκληρη τη χώρα.
- γ) Στη μη ικανοποιητική προστασία των αμπελώνων από τους διάφορους εχθρούς και ασθένειες και στη διάδοση ιολογικών ασθενειών (π.χ. Μολυσματικός εκφυλισμός, Ίκτηρος).

Η παραγωγή ακολούθησε την ίδια σχεδόν πτωτική πορεία, όμως παρουσιάζει διακυμάνσεις από έτος σε έτος (πίνακες 4 και 5). Αυτό μπορεί ως ένα σημείο να θεωρηθεί φυσιολογικό λόγω της επίδρασης των διαφορετικών κατ'έτος κλιματικών συνθηκών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Παραγωγή κατά καλλιεργούμενη επιτραπέζια ποικιλία την περίοδο 1982-1992
(Ποσότητες σε τόνους)

ΕΤΟΣ	Ribier	Cardinal	Italia	Μοσχάτο Αμβούργου	Perlette	Σουλτανίνα*	Ροζακί	Βικτώρια	Λοιπές Ποικιλίες	ΣΥΝΟΛΟ
1982	12.647	20.801	4.150	43.601	156	35.270	143.801	—	72.974	333.400
1983	13.427	19.656	4.243	41.302	167	37.802	147.700	—	57.063	321.360
1984	13.527	22.685	4.114	42.110	170	36.243	161.643	—	37.268	317.760
1985	12.495	18.324	4.973	34.986	170	53.724	162.473	—	43.083	330.228
1986	16.465	20.753	6.419	40.632	670	46.853	153.223	—	37.823	322.838
1987	16.232	19.628	6.035	42.659	470	45.839	156.628	—	31.451	318.942
1988	15.042	24.000	5.742	43.184	461	62.755	151.874	1.150	35.054	339.262
1989	13.900	18.200	3.630	37.523	506	76.090	131.602	15.697	32.722	329.870
1990	12.350	16.337	3.725	49.006	461	66.420	113.008	19.259	28.676	309.242
1991	15.110	18.381	5.443	48.576	575	59.865	100.569	29.403	35.028	312.950
1992	14.150	19.997	5.819	46.610	433	67.570	96.738	30.738	31.462	313.517
Μ.Ο.	14.122	19.887	4.935	42.744	385	53.493	138.114	8.749	40.236	322.670

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας.

* Η ποσότητα αυτή της Σουλτανίνας αφορά αποκλειστικά αυτή που καταναλώνεται ως επιτραπέζια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Ποσοστά επί της συνολικής παραγωγής της κάθε καλλιεργούμενης ποικιλίας την περίοδο 1982-1992 .

(Ποσοστά επί τις %)

ΕΤΟΣ	Ribier	Cardinal	Italia	Μοσχάτο Αμβούργου	Perlette	Σουλτανίνα	Ραζακί	Βικτώρια	Λοιπές Ποικιλίες	ΣΥΝΟΛΟ
1982	3,79	6,21	1,24	13,07	0,04	10,57	43,1	—	21,88	100
1983	4,17	6,11	1,32	12,85	0,05	11,76	45,96	—	17,75	100
1984	4,25	7,13	1,29	13,25	0,05	11,4	50,86	—	11,7	100
1985	3,78	5,54	1,5	10,59	0,05	16,26	49,2	—	7,87	100
1986	5,1	6,42	1,98	12,58	0,2	14,51	47,46	—	13,04	100
1987	5,08	6,15	1,89	13,37	0,14	14,37	49,1	—	9,86	100
1988	4,43	7,07	1,69	12,72	0,13	18,49	44,76	0,33	10,33	100
1989	4,21	5,51	1,1	11,37	0,15	23,06	39,89	4,75	9,91	100
1990	3,99	5,28	1,2	15,84	0,14	21,47	36,54	6,22	9,27	100
1991	4,82	5,87	1,73	15,52	0,18	19,12	32,13	9,39	11,19	100
1992	4,51	6,37	1,85	14,86	0,13	21,55	30,85	9,8	10,03	100
M.O.	4,3	6,16	1,53	13,24	0,12	16,57	42,85	2,7	12,07	100

Όπως φαίνεται καθαρά , κατά το μ.ο. παραγωγής της δεκαετίας 1982-1992 , την πρώτη θέση μεταξύ των ποικιλιών ελληνικής και ξενικής προέλευσης καταλαμβάνει η ποικιλία Ραζακί με ποσοστό 42,85% , που καλλιεργείται κυρίως στην Κρήτη , Εύβοια και Βοιωτία . Στη δεύτερη θέση έρχεται η Σουλτανίνα με ποσοστό 16,57% και ακολουθούν οι εξής : Μοσχάτο Αμβούργου 13,24% , Cardinal 6,16% , Ribier 4,3% , Βικτώρια 2,7% .

2. Χωροταξική κατανομή

Από άποψη χωροταξικής κατανομής εκτάσεων και παραγωγής σε επίπεδο χώρας , παραθέτονται ορισμένα στοιχεία (πίνακας 6) , τα οποία αναφέρονται στο μ.ο. των ετών 1982-1989 .

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Χωροταξική κατανομή εκτάσεων και παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών σε επίπεδο γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας (στοιχεία Μ.Ο. περιόδου 1982-1989) .

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	Έκταση (στρ)		Παραγωγή (τόν)	
	Ποσό	%	Ποσότητα	%
Α. Μακεδονία & Θράκη	37.275	19,1	80.656	25
Κ. & Δ. Μακεδονία	25.209	12,9	35.488	11
Θεσσαλία	39.553	20,2	51.620	16
Πελοπόννησος	55.238	28,2	83.883	26
Κρήτη	23.231	11,9	51.620	16
Λοιπές περιοχές	15.121	7,7	19.357	6
Σύνολο χώρας	195.627	100	322.627	100

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας .

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το 67,5% των εκτάσεων και της παραγωγής προέρχεται από τα γεωγραφικά διαμερίσματα Πελοποννήσου , Θεσσαλίας και Α.Μακεδονίας και Θράκης . Η Κρήτη καταλαμβάνει μόνο το 12% των εκτάσεων , διότι η μεγαλύτερη ποσότητα Σουλτανίνας που παράγεται εκεί , αξιοποιείται στην παραγωγή σταφίδας .

Παρά το γεγονός ότι στην Α. Μακεδονία & Θράκη καλλιεργούνται ελαφρώς λιγότερα στρέμματα απ'ότι στη Θεσσαλία , η παραγωγή είναι κατά πολύ μεγαλύτερη στην πρώτη περιοχή . Αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι , στη μεν Θεσσαλία οι καλλιεργούμενες εκτάσεις είναι μικρές και οικογενειακής φύσεως , στη δε Α. Μακεδονία & Θράκη γίνεται συστηματική καλλιέργεια των αμπελώνων που επιφέρει αυξημένη παραγωγή .

3. Διαρθρωτικές εξελίξεις

Μετά την προσχώρηση της Χώρας μας ως πλήρες μέλος της Ε.Ε. (1η Ιανουαρίου 1981) , η Αγροτική Πολιτική στον τομέα των διαρθρώσεων πρέπει να εναρμονίζεται τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν την ΚΑΠ.

Στα πλαίσια της τελευταίας , επιδιώκονται σε γενικές γραμμές τα εξής :

- Αντιμετώπιση της φυλλοξήρας με αναμπέλωση φυλλοξηρουσών περιοχών , κάνοντας χρήση κατάλληλων υποκειμένων (αμερικάνικων) .
- Ποικιλιακή αναδιάρθρωση των αμπελώνων .
- Μείωση της καλλιεργούμενης έκτασης .

Τα μέσα για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων είναι τα εξής :

- Η εφαρμογή επιδοτούμενου Λειτουργικού Κοινοτικού Προγράμματος (Καν. ΕΟΚ 2052/88 και 4253/88) για την καταπολέμηση της φυλλοξήρας στη Νήσο Κρήτη . Το πρόγραμμα αυτό εφαρμόστηκε για την πενταετία από 1.1.1989 μέχρι 31.12.1993 , σε αμπελώνες όλων των ποικιλιών της Κρήτης , με προτεραιότητα στην ποικιλία Σουλτανίνα στο νομό Ηρακλείου . Το συνολικό κόστος του προγράμματος κατά τα έτη 1990 , 1991 και 1992 ανήλθε σε 61.585.504 Ecu* (σημερινή αξία 21.370.169.888 δρχ.) , ενώ μέχρι τις 31.5.1992 εκριζώθηκαν περίπου 42.500 στρ. πανελλαδικά (δε γίνεται διαχωρισμός σε ποικιλίες) . Όσο αφορά το ποσό πριμοδότησης , χορηγήθηκε << ενίσχυση αναδιάρθρωσης >> μέχρι 500 ECU/στρ. . Η μέγιστη ενίσχυση των 500 ECU/στρ. χορηγείτο μόνο στη περίπτωση που το 80% του πραγματικού πιστοποιημένου κόστους αναδιάρθρωσης ήταν μεγαλύτερο από 500 ECU/στρ. Διαφορετικά , χορηγείτο το 80% του πραγματικού κόστους . Κατά πληροφορίες , η παράταση του προγράμματος αυτού βρίσκεται υπό συζήτηση στο Υπουργείο Γεωργίας .
- Ο εκσυγχρονισμός της καλλιέργειας στα πλαίσια του Καν. ΕΟΚ 895/85 , ο οποίος αφορά την αναδιάρθρωση αμπελώνων (εγκατάσταση επιθυμητών ποικιλιών) στην Ελλάδα , εκτός από την Κρήτη . Η διάρκεια του προγράμματος είναι 10 χρόνια (1986/87-1995/96) και προβλέπει την αναδιάρθρωση 200.000 στρ. σε αμπελώνες όλων των κατηγοριών . Για τους αμπελώνες με επιτραπέζιες ποικιλίες , η συνολική έκταση της αναδιάρθρωσης μέχρι τις 31.5.1992 ανήλθε σε 14.500 στρ. Βασικό όρο του προγράμματος αναδιάρθρωσης αποτελεί η μη αύξηση της έκτασης των αμπελώνων στην Ελλάδα .
- Η εφαρμογή επιδοτούμενου Κοινοτικού Προγράμματος μέσω του Καν. ΕΟΚ 1990/93 (τροποποίηση του Καν. ΕΟΚ 1442/88) για οριστική εγκατάλειψη αμπελώνων . Η διάρκεια του προγράμματος αυτού είναι 8 χρόνια (1988/89-1995/96) . Σύμφωνα με τα στοιχεία των Διευθύνσεων Γεωργίας , μέχρι 31.12.1992 εκριζώθηκαν 135.000 στρ. περίπου συνολικά , από τα οποία 13.000 στρ. αφορούν τα επιτραπέζια σταφύλια . Το ποσό της πριμοδότησης για εκτάσεις που καλλιεργούνται με ποικιλίες επιτραπέζιων σταφυλιών , ανέρχεται σε 600-1080 ECU/στρ. ανάλογα με τον τύπο καλλιέργειας (κρεββατίνα κ.λ.π.) και την ποικιλία . Το παραπάνω όμως ποσό προσαυξάνεται κατά 60 ECU/στρ. αν πρόκειται για οριστική εγκατάλειψη του συνόλου της αμπελουργικής έκτασης που καλλιεργείται από τον αιτούντα .

* Η μετατροπή της ECU σε δραχμές γίνεται με βάση την "πράσινη ισοτιμία".

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε και την ύπαρξη του κανονισμού της ΕΟΚ 3800/81 (όπως τροποποιήθηκε μέχρι 24.12.91) , ο οποίος έχει άμεση σχέση με τον κανονισμό της ΕΟΚ 895/85 και αναφέρεται στις " συνιστώμενες " και τις " επιτρεπόμενες " ανά νομό ποικιλίες .

Ως " συνιστώμενες " εννοούνται οι ποικιλίες που τα προϊόντα τους είναι άριστης ποιότητας και επιδιώκεται η επέκταση της καλλιέργειάς τους . Αντίθετα , στις " επιτρεπόμενες " συμπεριλαμβάνονται οι ποικιλίες που δίνουν καλής ποιότητας προϊόντα , η δε επέκταση της καλλιέργειάς τους είναι ελεύθερη χωρίς να παρακινείται ή να επιδιώκεται .

Οι ποικιλίες που δεν συμπεριλαμβάνονται στις δύο παραπάνω κατηγορίες υπάγονται στις " προσωρινά ανεκτές ή προς αντικατάσταση " ποικιλίες . Τα προϊόντα αυτών των ποικιλιών είναι κατώτερης ποιότητας και για το λόγο αυτό επιδιώκεται η αντικατάστασή τους .

Η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων είναι συνάρτηση της ποικιλίας και των εδαφοκλιματικών συνθηκών όπου αυτή καλλιεργείται . Αποτέλεσμα αυτού , είναι , η κατά τα παραπάνω κατάταξη των επιτραπέζιων ποικιλιών της αμπέλου σε συνιστώμενες και επιτρεπόμενες ν' αναφέρεται κατά περιοχές .

Έτσι , σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΟΚ 3800/81 , η κατάταξη των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου ανά νομό είναι η εξής :

Νομοί Έβρου , Ροδόπης , Ξάνθης , Δράμας , Σερρών

Συνιστώμενες: Ραζακί , Italia .

Επιτρεπόμενες: Καρυδάτο , Μοσχάτο Αμβούργου , Όψιμο Σουφλιού , Σιδερίτης , Τσαούσι , Φράουλα , Victoria .

Νομός Καβάλας

Συνιστώμενες: Ραζακί , Alphonse Lavallée , Italia , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Ελλάδα , Θεσσαλονίκη , Ιθάκη , Λευκάς , Μοσχάτο Αμβούργου , Πέλλα .

Νομοί Θεσσαλονίκης , Χαλκιδικής , Πιερίας , Κιλκίς

Συνιστώμενες: Ραζακί , Alphonse Lavallée , Calmeria , Cardinal , Italia , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Ελλάδα , Θεσσαλονίκη , Ιθάκη , Λευκάς , Μοσχάτο Αμβούργου , Όψιμο Εδέσσης , Πέλλα , Muscat Reine des vignes , Perlette , Victoria .

Νομοί Ημαθίας , Πέλλης , Φλωρίνης , Καστοριάς , Κοζάνης , Γρεβενών

Συνιστώμενες: Ραζακί , Italia .

Επιτρεπόμενες: Μοσχάτο Αμβούργου , Όψιμο Εδέσσης , Σιδερίτης , Φράουλα , Calmeria .

Νομός Λαρίσης

Συνιστώμενες: Ραζακί , Alphonse Lavallée , Cardinal , Italia , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Ελλάδα , Θεσσαλονίκη , Ιθάκη , Λευκάς , Μοσχάτο Αμβούργου , Πέλλα , Calmeria , Victoria .

Νομοί Μαγνησίας , Καρδίτσας , Τρικάλων , Φθιώτιδας

Συνιστώμενες: Ραζακί , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Μοσχάτο Αμβούργου , Σιδερίτης , Φράουλα , Cardinal , Muscat Reine des vignes .

Νομοί Ιωαννίνων , Θεσπρωτίας , Πρεβέζης , Άρτας , Λευκάδας , Κέρκυρας

Συνιστώμενες: αποκλειστικά για το Ν. Κέρκυρας Ραζακί , Cardinal .

Επιτρεπόμενες: Αετονύχι , Μοσχάτο Αμβούργου , Σιδερίτης , Τσαούσι , Φράουλα .

Νομοί Κορινθίας , Αχαΐας

Συνιστώμενες: Ραζακί , Σουλτανίνα , Φράουλα , Calperia , Cardinal , Gold , Italia , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Ελλάς , Θεσσαλονίκη , Ιθάκη , Λευκάς , Πέλλα , Σιδερίτης , Alphonse Lavallée , Victoria .

Νομοί Αργολίδας , Αρκαδίας , Λακωνίας , Μεσσηνίας , Ηλείας , Ζακύνθου , Κεφαλληνίας , Αιτωλοακαρνανίας , Φωκίδας

Συνιστώμενες: Cardinal μόνο στους Ν. Αργολίδας , Λακωνίας , Ηλείας , Μεσσηνίας και Ζακύνθου .

Επιτρεπόμενες: Αετονύχι , Ραζακί , Σιδερίτης , Φράουλα , Cardinal .

Νομοί Ευβοίας , Κυκλάδων , Δωδεκανήσου

Συνιστώμενες: Ραζακί , Σουλτανίνα , Cardinal , Italia .

Επιτρεπόμενες: Μοσχάτο Αμβούργου , Φράουλα .

Νομοί Βοιωτίας , Αττικής , Πειραιώς , Λέσβου , Χίου , Σάμου

Συνιστώμενες: Ραζακί .

Επιτρεπόμενες: Αετονύχι , Αυγουλάτο , Μοσχάτο Αμβούργου , Μοσχάτο Αλεξανδρείας , Σιδερίτης , Φράουλα , Cardinal , Victoria .

Νομοί Λασιθίου , Ηρακλείου , Ρεθύμνης , Χανίων

Συνιστώμενες: Ραζακί , Σουλτανίνα , Cardinal , Italia , Victoria .

Επιτρεπόμενες: Ελλάς , Θεσσαλονίκη , Ιθάκη , Λευκάς , Πέλλα , Φράουλα , Σιδερίτης , Aledo , Alphonse Lavallée , Ohanez .

Δ. Οικονομική θέση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών

1. Γενικά

Η οικονομική θέση της καλλιέργειας προσδιορίζεται από τους εξής παράγοντες :

α) **Στρεμματικές αποδόσεις :** Έρχονται σε άμεση σχέση με πολλούς επιμέρους παράγοντες όπως με την ποικιλία , τις εδαφοκλιματικές συνθήκες , την ηλικία της φυτείας , τις εφαρμοζόμενες καλλιεργητικές τεχνικές και ειδικότερα τη συχνότητα εμφάνισης αντίξωων συνθηκών κατά τη διάρκεια του βλαστικού κύκλου της καλλιέργειας (καιρικά φαινόμενα , ασθένειες κ.λ.π.) .

β) **Δυνατότητα απορρόφησης της παραγόμενης ποσότητας :** Επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις συνθήκες εμπορίας .

γ) **Επίτευξη ικανοποιητικών τιμών διάθεσης :**

Επιτυγχάνονται όταν το προϊόν είναι ανταγωνιστικό τόσο από πλευράς ποιότητας όσο και από πλευράς κόστους παραγωγής .

δ) **Αποτελεσματικότητα της εφαρμοζόμενης πολιτικής :** Ασκείται μέσω των " διαρθρωτικών παρεμβάσεων " και των " μέτρων στήριξης " .

Οι " διαρθρωτικές παρεμβάσεις " αναφέρονται στους Κοινοτικούς κανονισμούς που αποβλέπουν στην αναδιάρθρωση των καλλιεργούμενων ποικιλιών , ενώ τα " μέτρα στήριξης " αναφέρονται στους Κοινοτικούς κανονισμούς που αποβλέπουν στην τιμή του προϊόντος .

2. Τιμές

Η εξέλιξη των μέσων ετήσιων σταθμικών τιμών* παραγωγού επιτραπέζιων σταφυλιών , κατά την περίοδο 1982-1992 , παρουσιάζεται στον πίνακα 7 και στο διάγραμμα 6 που ακολουθούν .

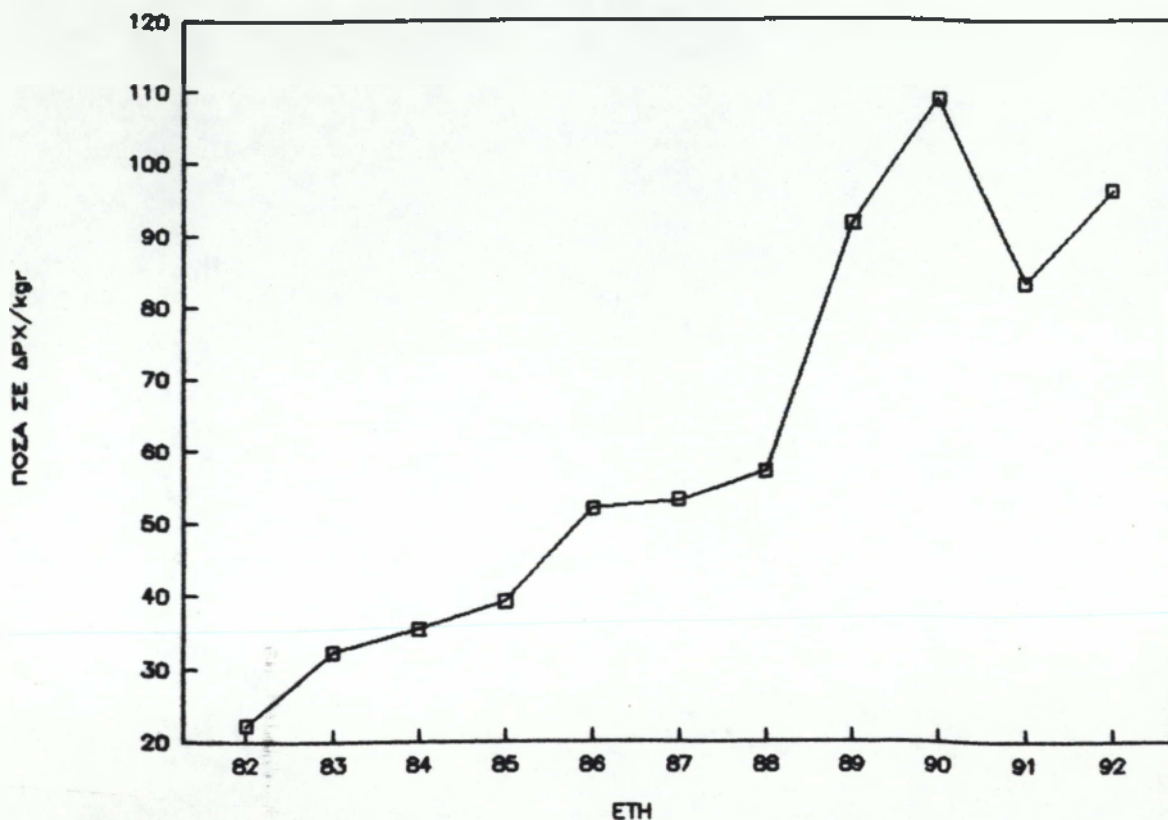
ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Μέσες ετήσιες σταθμικές τιμές παραγωγού επιτραπέζιων σταφυλιών , κατά την περίοδο 1982-1992 .

ΕΤΟΣ	Ποσά σε δρχ/kg ^α
1982	22,25
1983	32,33
1984	35,42
1985	39,16
1986	52
1987	53,19
1988	57,15
1989	91,7
1990	108,76
1991	83,47
1992	96,25

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας .

* Η σταθμική τιμή παραγωγού ανά έτος , υπολογίζεται ως εξής :
$$\frac{\text{Ποσότητα} \times \text{Τιμή πώλησης}}{\text{Άθροισμα ποσοτήτων}}$$

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη μέσων σταθμικών τιμών κατά την περίοδο 1982-1992.

Από τον πίνακα 7, παρατηρούμε ότι ενώ από το ένα έτος στο άλλο η τιμή ανεβαίνει, το 1991 μόνο παρατηρούμε ότι σε σχέση με το 1990 η τιμή έπεσε κατά πολύ (25 δρχ/κgr περίπου).

Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους :

- i) Στην ωρίμηση της παραγωγής του έτους 1991, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη διάθεση της παραγωγής σε σύντομο χρονικό διάστημα.
- ii) Στις χαμηλές τιμές που διαμορφώθηκαν, κυρίως στην αρχή της εμπορικής περιόδου, στην εξωτερική αγορά (κυρίως στην αγορά του Μονάχου).

3. Κόστος παραγωγής και οικονομικά αποτελέσματα

Αναμφισβήτητα, το κόστος παραγωγής (σύνολο παραγωγικών δαπανών ανά μονάδα προϊόντος) είναι ένα από τα βασικότερα θέματα της γεωργικής οικονομίας, τόσο στη θεωρία, όσο και στην πράξη. Ο προσδιορισμός του σε επίπεδο εκμετάλλευσης είναι χρήσιμο εργαλείο για κάθε καλλιεργητή στην προσπάθειά του για μεγιστοποίηση του εισοδήματός του.

Στην παρούσα εργασία, η προσπάθεια προσέγγισης του "πραγματικού κόστους παραγωγής" γίνεται μέσω στοιχείων διαχρονικών ερευνών της ΑΤΕ.

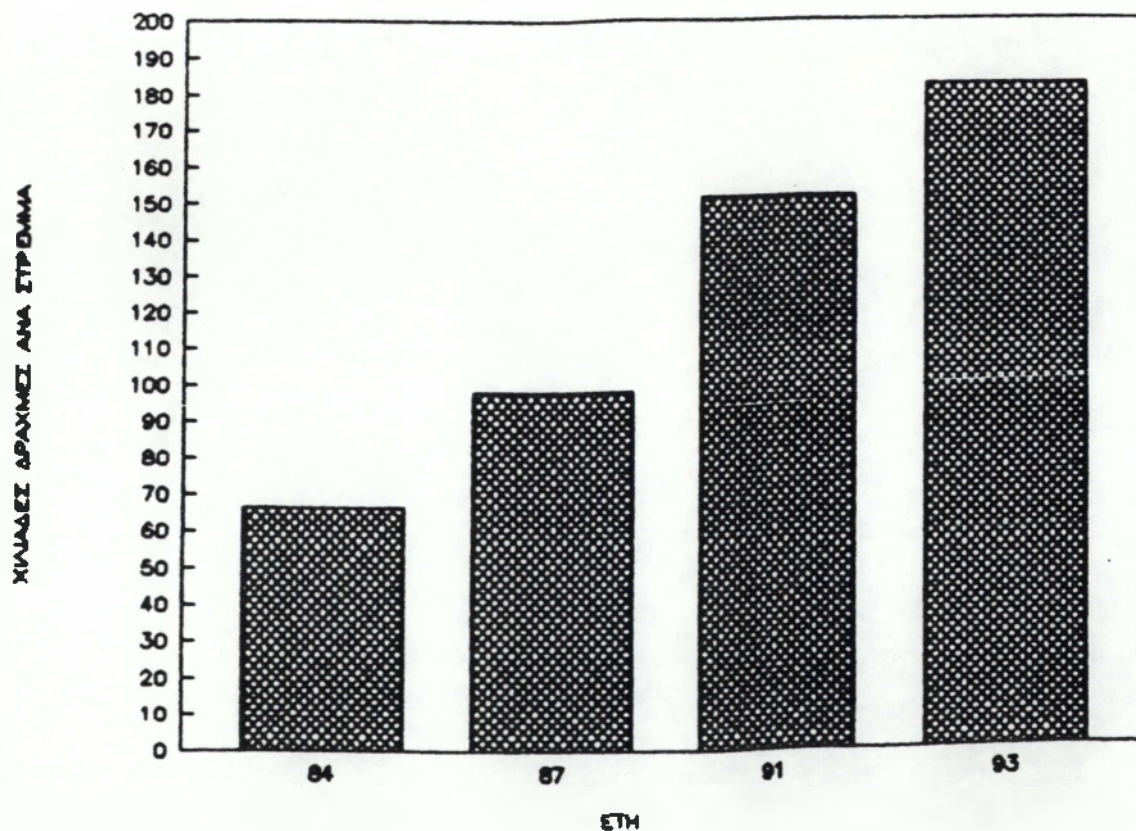
Στον πίνακα 8 που ακολουθεί, καθώς και στο διάγραμμα 7, δίνεται η διαχρονική εικόνα της διάρθρωσης των επιμέρους κονδυλίων δαπανών παραγωγής ανά στρέμμα καλλιεργούμενης έκτασης επιτραπέζιων σταφυλιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Κατανομή των επιμέρους κονδυλίων στο σύνολο δαπανών παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών (δρχ. / στρ.)

ΕΤΟΣ	Κατανομή	Ανθρώπινη εργασία	Εργασία ξένων μηχ.	Λιπάσματα	Φάρμακα	Λοιπές δαπάνες*	Επιβαρύνσεις κεφαλαίων	Σύνολο
1984	Ποσό	21.171	182	1.912	3.401	7.058	32.559	66.283
	Ποσοστό(%)	34,3	0,3	3,1	5,5	3,96	52,7	100
1987	Ποσό	34.123	1.682	2.867	6.115	4.507	48.767	98.061
	Ποσοστό(%)	34,7	1,71	2,9	6,2	4,6	49,7	100
1991	Ποσό	49.563	439	9.792	21.581	1.073	69.613	152.061
	Ποσοστό(%)	32,6	0,28	6,4	14,2	0,7	45,7	100
1993	Ποσό	56.578	157	12.342	28.907	22.887	61.364	182.235
	Ποσοστό(%)	34,8	0,09	7,6	17,7	1,98	37,7	100

Πηγή: ΑΓΕ

Διάγραμμα 7: Εξέλιξη δαπανών παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών .

* Συμπεριλαμβάνονται και οι φόροι .

Από την ανάλυση των παραπάνω στοιχείων προκύπτουν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα :

- Το συνολικό ύψος των δαπανών παραγωγής ανά στρέμμα υπερδιπλασιάστηκε την περίοδο 1984-1993 (263%) .
- Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο σύνολο των δαπανών έχουν κατά σειρά οι επιβαρύνσεις των απασχολούμενων κεφαλαίων (αποσβέσεις , τόκοι , ασφάλιστρα) και η ανθρώπινη εργασία . Αντιθέτως , η συμμετοχή των λιπασμάτων και φαρμάκων επί τοις εκατό , αν και μικρή αρχικά , είναι αυξητική (από 8,6% το 1984 ανέρχεται σε 25,3% το 1993) .

Πριν περάσουμε στα σπουδαιότερα οικονομικά αποτελέσματα της καλλιέργειας των επιτραπέζιων σταφυλιών , κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια αναφορά στα εξής χρήσιμα στοιχεία :

α) Το καθαρό κέρδος (διαφορά μεταξύ της ακαθάριστης αξίας παραγωγής και συνολικών δαπανών παραγωγής) .

Εκφράζει το καθαρό κέρδος που απομένει στον γεωργό μετά την πληρωμή όλων των συντελεστών παραγωγής που συμμετείχαν στην παραγωγική διαδικασία .

β) Το γεωργικό εισόδημα (άθροισμα του ενοικίου εδάφους , της αμοιβής εργασίας , του τόκου του κεφαλαίου και του κέρδους ή της ζημίας) .

Εκφράζει την αμοιβή όλων των συντελεστών παραγωγής (έδαφος , εργασία , κεφάλαιο) , η οποία προκύπτει από τη συνδυασμένη χρησιμοποίησή τους στην παραγωγική διαδικασία . Το γεωργικό εισόδημα προσεγγίζει το πραγματικό οικογενειακό εισόδημα όσο μεγαλύτερο μέρος των συντελεστών παραγωγής κατέχει ο καλλιεργητής .

γ) Το κόστος παραγωγής (πηλίκο συνολικών δαπανών παραγωγής με την απόδοση της καλλιέργειας) .

Εκφράζει την αμοιβή των συντελεστών παραγωγής που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του προϊόντος .

δ) Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας (πηλίκο ακαθάριστης αξίας παραγωγής με το σύνολο δαπανών παραγωγής) .

Εκφράζει τη σχέση που συνδέει το αποτέλεσμα της παραγωγικής προσπάθειας προς τις καταβαλλόμενες συνολικές θυσίες κατά τη διαδικασία παραγωγής και σχετίζεται άμεσα με τη βιωσιμότητα της καλλιέργειας .

Στον πίνακα 9 που ακολουθεί , παρατίθενται στοιχεία του κόστους παραγωγής και μερικών χρήσιμων οικονομικών αποτελεσμάτων .

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Σπουδαιότερα οικονομικά αποτελέσματα της καλλιέργειας των επιτραπέζιων σταφυλιών .

Όνομασία μεγέθους	1984	1987	1991	1993
Απόδοση καλλιέργειας (kgr/στρ)	2.769	2.581	2.726	2.415
Τιμή παραγωγού (δρχ/kgr)	35,42	53,19	83,47	99,7
Ακαθάριστη αξία παραγωγής (δρχ/στρ)	98.078	137.283	227.539	240.775
Συνολικές δαπάνες παραγωγής (δρχ/στρ)	66.179	98.078	152.110	185.230
Καθαρό κέρδος (δρχ/στρ)	31.899	39.205	75.429	55.545
Γεωργικό εισόδημα (δρχ/στρ)	50.864	73.499	132.570	91.900
Αμοιβή εργασίας (δρχ/ημερομίσθιο)	1.794	2.645	4.130	4.715
Κόστος παραγωγής (δρχ/kgr)	23,9	38	55,8	76,7
Δείκτης ολικής παραγωγικότητας	1,48	1,39	1,49	1,29

Πηγή: ΑΤΕ

Με βάση τον παραπάνω πίνακα , μπορούμε να κάνουμε τις εξής παρατηρήσεις :

i) Η καλλιέργεια αφήνει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στον παραγωγό παρά τα προβλήματα εμπορίας που αντιμετωπίζει ο κλάδος τα τελευταία χρόνια .
- Αναφορά στα προβλήματα εμπορίας γίνεται παρακάτω στο αντίστοιχο κεφάλαιο - .

ii) Η αμοιβή της εργασίας είναι ικανοποιητική .

iii) Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα , αν και μετά το έτος 1991 παρουσίασε μία σημαντική μείωση .

4. Εξασφάλιση πόρων - Χρηματοδότηση

Οι απαιτούμενοι πόροι για την εφαρμογή της πολιτικής (επιδοτήσεις, αποζημιώσεις, επιχορηγήσεις) για την καλλιέργεια των επιτραπέζιων ποικιλιών της αμπέλου (και γενικότερα για την άμπελο) εξασφαλίζονται κατά ένα μεγάλο μέρος από το Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (FEOGA) της Κοινότητας και την Πολιτεία .

Ο κύριος χρηματοδοτικός φορέας και για την καλλιέργεια των επιτραπέζιων ποικιλιών είναι η ΑΤΕ , η οποία χορηγεί δάνεια που καλύπτουν όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων , όπως :

- Βραχυπρόθεσμα δάνεια (διάρκειας 1 έτους) για την παραγωγή αντιφυλλοξηρικού πολλαπλασιαστικού υλικού .
- Καλλιεργητικά βραχυπρόθεσμα δάνεια (διάρκειας 1 έτους) για την αντιμετώπιση λειτουργικών εξόδων των μονάδων παραγωγής .
- Δάνεια διευκόλυνσης (διάρκειας 2-3 ετών) προς τους καλλιεργητές που συμμετέχουν σε Κοινοτικό πρόγραμμα (π.χ. εκρίζωση) .
- Μεσομακροπρόθεσμα δάνεια (διάρκειας 8-10 ετών) για την εγκατάσταση φυτειών αμπέλου κατόπιν σχετικής εγκρίσεως του Υπουργείου Γεωργίας .
- Δάνεια βελτιώσεως , εκμηχάνισης και εκσυγχρονισμού φυτειών (διάρκειας 8-10 ετών) .

Υ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Α. Ισοζύγια διάθεσης

Στον πίνακα 10 που ακολουθεί , δίνονται στοιχεία αξιοποίησης της παραγωγής των επιτραπέζιων ποικιλιών κατά την περίοδο 1982-1992 .

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Ισοζύγια διάθεσης της παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών την περίοδο 1982-1992 .

(Ποσότητες σε τόνους)

ΕΤΟΣ	Κατανομή	ΦΘΟΡΕΣ ΑΥΤΟΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ *	ΣΥΝΟΛΟ
1982	Ποσότητα Ποσοστό(%)	33.500 10	75.231 22,5	224.669 67,3	333.400 100
1983	Ποσότητα Ποσοστό(%)	35.500 11	108.358 33,7	177.502 55,2	321.360 100
1984	Ποσότητα Ποσοστό(%)	35.600 11,2	99.352 31,2	182.808 57,5	317.760 100
1985	Ποσότητα Ποσοστό(%)	33.659 10,1	109.333 33,1	187.236 56,6	330.228 100
1986	Ποσότητα Ποσοστό(%)	32.800 10,1	105.380 32,6	184.658 57,1	322.838 100
1987	Ποσότητα Ποσοστό(%)	31.047 9,7	101.625 31,8	186.270 58,4	318.942 100
1988	Ποσότητα Ποσοστό(%)	33.964 10,1	106.380 31,3	198.918 58,6	339.262 100
1989	Ποσότητα Ποσοστό(%)	33.430 10,1	96.687 29,3	199.753 60,5	329.870 100
1990	Ποσότητα Ποσοστό(%)	30.000 10,01	103.304 33,4	175.938 56,8	309.242 100
1991	Ποσότητα Ποσοστό(%)	31.470 10	109.298 34,9	172.182 55	312.950 100
1992	Ποσότητα Ποσοστό(%)	31.919 10	98.918 31,5	182.680 58,2	313.517 100
Μ.Ο.	Ποσότητα Ποσοστό(%)	32.990 10,2	101.260 31,3	188.419 58,4	322.670 100

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας .

* Το 30% της ποσότητας αυτής οινοποιείται .

Οι φθορές-αυτοκατανάλωση αναφέρονται στις ποσότητες των επιτραπέζιων σταφυλιών οι οποίες δεν φτάνουν ποτέ στην αγορά , είτε λόγω σοβαρής υποβάθμισης της ποιότητάς τους , είτε λόγω αυτοκατανάλωσης από τον ίδιο τον παραγωγό . Αυτές , καταλαμβάνουν το 10,2% κατά μέσο όρο της ετήσιας παραγωγής κατά την απολογιζόμενη περίοδο , ενώ οι εξαγωγές (για τις οποίες ιδιαίτερος σχολιασμός θα γίνει παρακάτω) αντιστοιχούν στο 31,3% της παραγωγής .

Σε συσχέτιση με τα παραπάνω , το 58,4% , κατά μ.ο. της ετήσιας παραγωγής των επιτραπέζιων σταφυλιών , διατίθεται στην εσωτερική αγορά.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα παραπάνω ποσοστά , διαχρονικά , δεν εμφανίζουν μεγάλες διακυμάνσεις , γεγονός που προσδίδει κάποια σταθερότητα στο χώρο της εμπορίας .

B. Εμπορία

1. Περίοδος εμπορίας των διαφόρων επιτραπέζιων ποικιλιών

Η χρονική περίοδος εμπορίας της παραγωγής κάθε ποικιλίας παρουσιάζεται στο διάγραμμα 8 .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

Περίοδος εμπορίας σταφυλιών των επιτραπέζιων ποικιλιών .

Ποικιλία	ΙΟΥΛΙΟΣ			ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ			ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ			ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ			ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Cardinal		—	—												
Victoria			—	—	—										
Perlette			—	—	—										
Σουλτανίνα			—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gold			—	—	—										
Ραζακί				—	—	—	—	—	—						
Μοσχάτο Αλεξανδ.				—	—	—	—	—	—						
Μοσχάτο Αμβούργου					—	—	—	—	—						
Ribier							—	—	—						
Italia							—	—	—	—	—				
Φράουλα										—	—	—	—	—	—

Πηγή: Περιοδικό "Γεωργία-Κτηνοτροφία", Τεύχος 4 , 1992 .

Με βάση το παραπάνω διάγραμμα , την ετήσια παραγωγή επιτραπέζιων σταφυλιών κατά ποικιλία και την υφιστάμενη κατάσταση στον Ελλαδικό χώρο γύρω από αυτές , μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής :

Η ποικιλία Ραζακί είναι η πιο σπουδαία από τις παραπάνω ποικιλίες , καθώς συμμετέχει με το 42,85% περίπου (πίνακας 5) στη συνολική ετήσια παραγωγή της χώρας μας και αποβαίνει έτσι ο ρυθμιστής της εμπορίας τους . Πρέπει όμως να τονιστεί ότι , τα τελευταία χρόνια , η διάθεση της παραγωγής της αντιμετωπίζει προβλήματα λόγω Σουλτανίνας . Προσφέρεται στην αγορά από τους αμπελουργούς από τα μέσα Αυγούστου μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου .

Από τις υπόλοιπες ποικιλίες μέσης εποχής , η ποικιλία Italia , άρχισε να υποχωρεί , γιατί μετεμβολιάζεται με την ποικιλία Victoria . Η παραγωγή των ποικιλιών Ribier και Μοσχάτο Αμβούργου αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες διάθεσης και ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής (κυρίως του Μοσχάτου Αμβούργου) γλευκοποιείται .

Η ποικιλία Cardinal ανήκει στις πρώιμες ποικιλίες και προσφέρεται στην εσωτερική και εξωτερική αγορά από τα μέσα Ιουλίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου . Η σπουδαία αυτή ποικιλία δεν πήρε μια αξιόλογη θέση στην ποικιλιακή διάρθρωση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων σταφυλιών στη χώρα μας , παρά την πρωιμότητά της . Αυτό οφείλεται σε δύο λόγους : Πρώτον , η καλλιέργειά της δεν έχει επεκταθεί στις πιο πρώιμες περιοχές της χώρας (π.χ. Κρήτη , Ν. Πελοπόννησος , νησιά Αιγαίου) ώστε να έχουμε τον κύριο όγκο της παραγωγής της το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου . Έτσι , ένα σημαντικό μέρος της παραγωγής της συμπύπτει με την παραγωγή άλλων μεσοπρώιμων ποικιλιών που καλλιεργούνται σε πρώιμες περιοχές της χώρας , γεγονός που καθιστά προβληματική τη διάθεσή της τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά . Δεύτερον , εμφανίζει σε μεγάλο βαθμό το μειονέκτημα της ανισορραγίας , παρουσιάζει αστάθεια όσο αφορά το χρωματισμό της και οι ράγες της δεν έχουν ελκυστική εμφάνιση .

Αξιόλογο ενδιαφέρον , από τις ποικιλίες πρώιμης εποχής , παρουσιάζει η Σουλτανίνα . Η παραγωγή της προσφέρεται στην αγορά από τα τέλη Ιουλίου μέχρι και το μήνα Νοέμβριο , με τον κύριο όγκο της παραγωγής κατά το μήνα Σεπτέμβριο . Μέχρι σήμερα , η διάθεση της παραγωγής της ποικιλίας Σουλτανίνας δεν αντιμετωπίζει προβλήματα , αλλά με τη συνεχή επέκταση της καλλιέργειάς της υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ν'αντιμετωπισθούν τέτοια προβλήματα στο μέλλον .

Η ποικιλία Βικτώρια , η οποία ανήκει και αυτή στις ποικιλίες πρώιμης εποχής , είναι μια νέα αξιόλογη ποικιλία , της οποίας η διάδοση έγινε με μετεμβολιασμό κυρίως της ποικιλίας Ραζακί και δευτερευόντως των άλλων ποικιλιών , όπως της Italia και του Μοσχάτου Αμβούργου , με αποτέλεσμα τη γρήγορη αύξηση της παραγωγής της . Πάντως , μετά την πρώτη ανάπτυξή της , βρίσκεται σε υποχώρηση λόγω επέκτασης της ποικιλίας Σουλτανίνα . Είναι παραγωγική ποικιλία και ωριμάζει τα σταφύλια της 5 ημέρες μετά την ποικιλία Cardinal και 15 ημέρες πρωιμότερα από την ποικιλία Ραζακί . Για τις Ελληνικές συνθήκες , η εποχή ωρίμασής της κλιμακώνεται από το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου στις πρώιμες περιοχές της Κορινθίας , ακολουθεί η ωρίμαση στην αμπελουργική ζώνη Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής μέχρι τα μέσα Αυγούστου και τέλος στην περιοχή της Καβάλας από τα μέσα μέχρι τέλος Αυγούστου . Σε γενικές γραμμές , από τη μέχρι σήμερα παρακολούθηση της πορείας της ποικιλίας , η παραγωγή η οποία διατίθεται μέχρι τα μέσα Αυγούστου απολαμβάνει υψηλότερες τιμές . Στη συνέχεια , όμως , οι τιμές παρουσιάζουν κάμψη λόγω ανταγωνισμού από το Ραζακί , το οποίο πωλείται σε χαμηλότερες τιμές και συμπαρασύρει προς τα κάτω και τις τιμές της Βικτώρια .

Από τις υπόλοιπες πρώιμες ποικιλίες , η Perlette καλλιεργήθηκε σε μια μικρή σχετικά έκταση χωρίς σημαντική συμμετοχή στη διάρθρωση της παραγωγής .

Τέλος , οι όψιμες ποικιλίες Φράουλα , Όψιμο Εδέσσης και Σιδερίτης παρουσιάζουν τοπικό ενδιαφέρον . Ένα σημαντικό μέρος της παραγωγής των ποικιλιών αυτών γλευκοποιείται .

2. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Οι εισαγωγές που πραγματοποιήσαν οι Χώρες-μέλη της Ε.Ε. κατά την πενταετία 1986-1990 παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα (οι χώρες για τις οποίες δεν γίνεται καμία αναφορά , έκαναν εισαγωγή πολύ μικρών ποσοτήτων) .

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Εισαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. την περίοδο 1986-1990 .

(Ποσότητες σε τόνους)

Χώρες προορισμού	Προέλευση εισαγωγών	1986	1987	1988	1989	1990	Μέσος όρος 5/ετίας
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Ιταλία	211.641	202.696	166.236	149.600	185.029	183.040
	Ελλάδα	57.071	50.752	51.061	48.721	53.041	52.129
	Λοιπές	43.262	56.884	65.557	69.466	98.945	66.822
	Σύνολο	311.974	310.332	282.854	267.787	337.015	301.992
ΓΑΛΛΙΑ	Ιταλία	118.200	114.403	115.685	100.338	96.783	109.081
	Ισπανία	11.577	14.306	16.097	10.413	13.572	65.965
	Λοιπές	5.590	8.377	13.508	12.210	17.489	57.174
	Σύνολο	135.367	137.086	145.290	122.961	127.844	232.220
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Ισπανία	21.367	21.622	18.158	14.648	17.266	18.612
	Ιταλία	22.758	21.440	21.690	20.312	15.925	20.425
	Λοιπές	49.523	54.767	71.161	78.444	80.196	66.818
	Σύνολο	93.648	97.829	111.009	113.224	113.387	105.855
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Ελλάδα	19.132	19.237	21.981	15.940	18.740	19.006
	Ιταλία	10.281	9.654	8.290	9.748	10.041	9.603
	Λοιπές	26.734	35.511	50.465	39.585	55.356	41.530
	Σύνολο	56.147	64.402	80.736	65.273	84.137	70.139
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜ.	Ιταλία	30.241	28.795	27.362	24.930	22.784	26.822
	Γαλλία	3.902	2.669	2.767	4.488	3.395	3.444
	Λοιπές	4.646	7.774	9.322	12.484	14.260	9.697
	Σύνολο	38.789	39.238	39.451	41.902	40.439	39.963
ΔΑΝΙΑ	Ιταλία	5.541	6.429	5.537	5.839	5.149	5.699
	Ελλάδα	838	328	263	234	217	376
	Λοιπές	3.421	4.132	3.239	3.029	3.641	3.492
	Σύνολο	9.800	10.889	9.039	9.102	9.007	9.567

Πηγή: EUROSTAT

Από τις συνολικές εισαγωγές , κατά μ.ο. της πενταετίας 1986-1990 , το μεγαλύτερο ποσοστό απορροφά η Γερμανία (39,7%) . Ακολουθεί η Γαλλία με ποσοστό 30,5% και το Ηνωμένο Βασίλειο με 13,9% .

Ως προς τις εξαγωγές των Χωρών-μελών της Κοινότητας κατά την 5/ετία 1986-1990 , αναλυτικά στοιχεία δίνονται στον πίνακα 12 που ακολουθεί .

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

Εξαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. την περίοδο 1986-1990 .

(Ποσότητες σε τόνους)

Χώρες προέλευσης	1986		1987		1988		1989		1990		Μ.Ο. 5/ετίας	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
ΙΤΑΛΙΑ	470.320	63,6	471.117	64,4	401.519	66,4	385.810	62,9	400.685	63,3	425.890	64,1
ΙΣΠΑΝΙΑ	107.506	14,5	109.963	15	83.529	13,8	68.607	11,2	87.875	13,8	91.496	13,7
ΕΛΛΑΔΑ	105.236	14,2	91.006	12,4	49.604	8,2	88.910	14,5	68.426	10,8	80.636	12,1
ΓΑΛΛΙΑ	25.824	3,4	20.887	2,8	19.769	3,2	28.025	4,5	23.690	3,7	23.647	3,5
ΟΛΜΑΝΔΙΑ	16.353	2,2	23.757	3,2	35.780	5,9	29.599	4,8	42.537	6,7	29.605	4,4
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	9.472	1,2	9.171	1,2	9.253	1,5	6.238	1	4.500	0,7	7.726	1,1
ΒΕΛΓ-ΛΟΥΞ	3.018	0,4	4.112	0,5	3.745	0,6	3.720	0,6	4.056	0,6	3.730	0,5
Η.ΒΑΣΙΛΕΙΟ	2.088	0,2	1.106	0,1	1.051	0,1	1.575	0,2	1.161	0,1	1.396	0,1

Πηγή: EUROSTAT

Όπως παρατηρούμε , κατά το μ.ο. της πενταετίας 1986-1990 , η Ιταλία κατέχει την πρώτη θέση στο σύνολο των ενδοκοινοτικών εξαγωγών με ποσοστό 64,1% και ακολουθεί δεύτερη η Ισπανία με 13,7% . Την τρίτη θέση κατέχει η Ελλάδα με ποσοστό 12,1% .

3. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τα επιτραπέζια σταφύλια παρουσιάζουν μεγάλο οικονομικό ενδιαφέρον για τη χώρα μας , διότι αποτελούν αντικείμενο εμπορίας στην εξωτερική αγορά , κυρίως προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Αντίθετα , οι εισαγωγές οι οποίες γίνονται είτε από τις χώρες της Ε.Ε. είτε από Τρίτες Χώρες , είναι πολύ μικρές , χωρίς να υπάρχουν όμως επαρκή στοιχεία .

Σημαντικό όμως πρόβλημα στις εξαγωγές των επιτραπέζιων σταφυλιών αποτελεί η ευπάθειά τους στις μεταφορές , γεγονός που υποβαθμίζει κατά ένα ποσοστό την ποιότητα των σταφυλιών . Για το λόγο αυτό , κρίνεται σκόπιμο ν' αποφεύγεται η μεταφορά σε μεγάλες αποστάσεις σταφυλιών , τα οποία δεν αντέχουν (π.χ. της ποικιλίας Cardinal και Φράουλας) .

Ακολουθώντας , στον πίνακα 13 , παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την εισαγωγές και εξαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών κατά την περίοδο

1982-1993 (στο έτος 1993 , τα στοιχεία αναφέρονται μέχρι το μήνα Σεπτέμβριο) , ενώ το διάγραμμα 9 που ακολουθεί αποσκοπεί στο να σκιαγραφήσει την εξέλιξη των εξαγωγών από την Ελλάδα στις διάφορες χώρες του κόσμου .

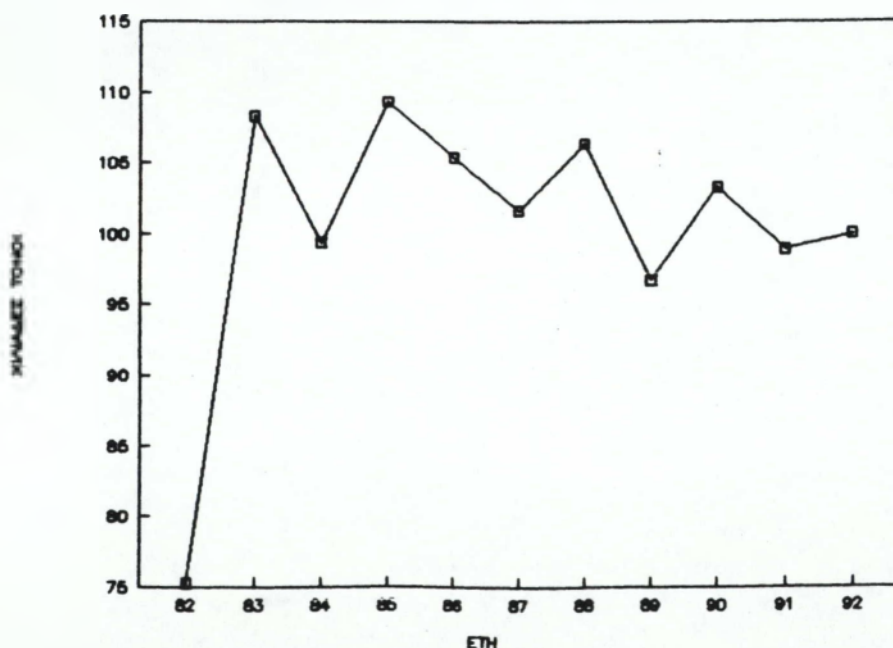
ΠΙΝΑΚΑΣ 13

Εξαγωγές και εισαγωγές επιτραπέζιων σταφυλιών της Ελλάδας .

(Ποσότητες σε τόν.)

ΕΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ
1982	75.231	—
1983	108.358	—
1984	99.352	—
1985	109.333	—
1986	105.380	—
1987	101.625	—
1988	106.380	—
1989	96.687	—
1990	103.304	—
1991	109.298	211
1992	98.918	233
1993	100.000	235

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας .

Διάγραμμα 9: Εξέλιξη εξαγωγών της Ελλάδας κατά την περίοδο 1982-1993.

Συμπερασματικά , οι εξαγωγές της Ελλάδας κατά την περίοδο 1982-1993 , ακολουθούν σταθερή πορεία , παρά τις παρατηρούμενες διακυμάνσεις . Το 90% περίπου του εξαγωγίμου προϊόντος κατευθύνεται στις Χώρες-μέλη της Ε.Ε. (Γερμανία 80% και Ηνωμένο Βασίλειο 7%) , ενώ το 10% κατευθύνεται σε διάφορες άλλες χώρες όπως Αυστρία και Πολωνία .

VI. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

A. Τυποποίηση

Η τυποποίηση του παραγόμενου προϊόντος και ιδιαίτερα αυτού που προορίζεται για τις ξένες αγορές , είναι εξαιρετικής σημασίας .Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι για να επιτευχθεί ικανοποιητική ανταγωνιστικότητα και διάθεση του προϊόντος , κρίνεται απαραίτητη η ομοιόμορφη διάταξη και συσκευασία , κατά ποιότητα , των επιτραπέζιων σταφυλιών , καθώς και η αναγραφή των απαιτούμενων στοιχείων σε κάθε δέμα ξεχωριστά .

Βέβαια , όλα τα παραπάνω , καθώς και επιπλέον στοιχεία για τους κανόνες ποιότητας για τα επιτραπέζια σταφύλια , καθορίζονται στον σχετικό κανονισμό της ΕΟΚ 1730/87 .

Παρακάτω , γίνεται λόγος για τα ελαττώματα των σταφυλιών , τα οποία καθιστούν τα τελευταία ακατάλληλα προς εξαγωγή . Τα ελαττώματα αυτά μπορεί να οφείλονται σε φυσιολογικά αίτια ή σε διάφορες ασθένειες και έντομα .

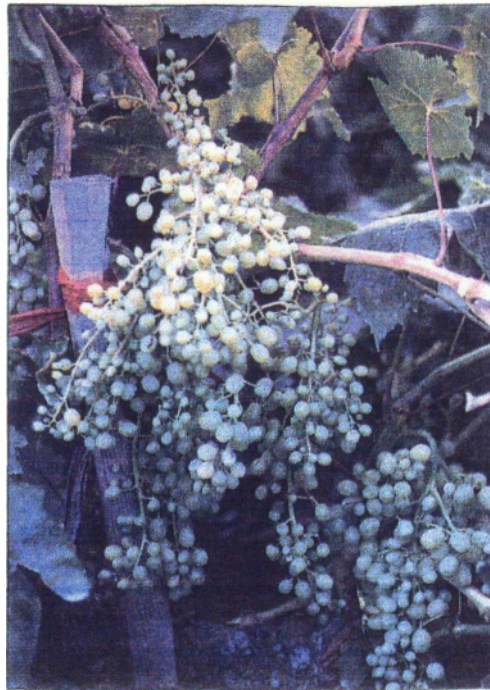
1. Φυσιολογικά αίτια

α. Σταφύλια με αποξηραμένους μίσχους : Φαινόμενο που παρατηρείται όταν έχει περάσει αρκετό χρονικό διάστημα από την εποχή του τρυγητού ή όταν έχουν παραωριμάσει πάνω στο πρέμνο . Και στις δύο περιπτώσεις , οι μίσχοι έχουν χρώμα καφέ προς το μαύρο .

β. Ηλιοκαύματα : Οφείλονται σε δύο λόγους : Πρώτον , στην επίδραση του ήλιου στην επιδερμίδα των ραγών στο ηλιαζόμενο μέρος , οπότε οι ράγες παίρνουν ελαφρό ρόδινο χρωματισμό . Δεύτερον , στην αφυδάτωση των ιστών των ραγών που παρατηρείται μετά από ανύψωση της θερμοκρασίας σε συνδυασμό με ξηρασία . Σ'αυτή την περίπτωση , οι ράγες παίρνουν ένα χρωματισμό κοκκινωπό ή σκοτεινό καστανό .

γ. Τα σταφύλια δεν έχουν την απαιτούμενη περιεκτικότητα σε σάκχαρα (κάτω από 14 βαθμούς Βrix) λόγω πρόωρης συγκομιδής .

δ. Μικρορραγία : Παρατηρείται στα σταφύλια των ποικιλιών Ραζακί , Σιδερίτη και Φράουλα , καθώς και σε άλλες ποικιλίες . Εκδηλώνεται από την ανθοφορία , με την παρουσία πάνω στους βότρες ραγών πολύ μικροτέρων από τις φυσιολογικές και στερουμένων γιγάρτων . Η μικρορραγία οφείλεται στην δυσμενή πορεία των κλιματικών συνθηκών κατά την ανθοφορία (βροχές , χαμηλές θερμοκρασίες) , στην ανεπαρκή βλαστική ικανότητα της γύρης , στις ανωμαλίες της διατροφής του φυτού και στην υπερβολική βλαστική ικανότητα .

Φωτ. 12: Εμφάνιση μικρορραγίας σε βότερες ποικιλίας Σουλτανίνα .

ε. Αφυδάτωση των ραγών , που συνήθως οφείλεται στη μακροχρόνια αποθήκευση .

στ. Ακατάλληλα για εξαγωγή είναι και τα σταφύλια που έχουν χάσει το χνούδι τους λόγω κακής συσκευασίας .

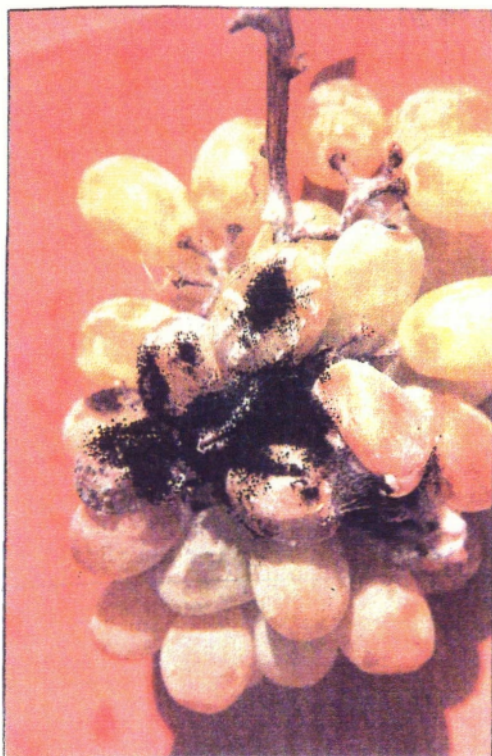
2. Ασθένειες , προσβολές από έντομα

α. Ωτίδιο : Είναι μυκητολογική ασθένεια που οφείλεται στον μύκητα Uncinula necator και εμφανίζεται με την μορφή κηλίδων χρώματος σταχτί , που αργότερα παίρνουν χρώμα ελαφρώς καφέ . Οι ράγες που βρίσκονται σε ανάπτυξη σκάζουν , ανοίγουν μέχρι το ενδοκάρπιο και αποκαλύπτονται τα γίγαρτα . Εάν επικρατήσει ξηρασία , οι ράγες μαραίνονται . Η επιδερμίδα των ραγών στις λευκές ποικιλίες είναι λιγότερο ανθεκτική από αυτή των εγχρώμων ποικιλιών .

β. Τεφρά σήψη : Οφείλεται στον μύκητα Botrytis cinerea . Οι ράγες προσβάλλονται κατά το στάδιο της ωρίμασής τους (η προσβολή κληματίδων, ταξιανθιών και φύλλων είναι σπανιότερη) . Αποτελεί συνήθως δευτερογενή προσβολή , εμφανίζεται δηλαδή μετά από αλλοιώσεις της επιδερμίδας λόγω προσβολής από την ευδεμίδα , από χαλάζι και από παρατεταμένες βροχές . Ιδιαίτερα προσβάλλονται τα σταφύλια των ποικιλιών Όψιμο Εδέσσης και Σιδερίτη . Η τεφρά σήψη αποτελεί πραγματική μάζιγα στις εξαγωγές , γιατί η εξέλιξή της συνεχίζεται και μετά την συγκομιδή των σταφυλιών στις αποθήκες και στα συσκευαστήρια , ακόμη και όταν τα σταφύλια βρίσκονται στα μέσα μεταφοράς (αυτοκίνητα-ψυγεία) .

γ. Κυανή σήψη : Προκαλείται από τον μύκητα Penicillium sp. και παρατηρείται κατά την συντήρηση των σταφυλιών . Στην αρχή παρατηρούνται κηλίδες ελαφρού σκοτεινού χρώματος με ακανόνιστο σχήμα . Στην συνέχεια εκδηλώνονται τα καρποφόρα όργανα του μύκητα και τέλος τα μέρη που έχουν προσβληθεί σαπίζουν . Από την κυανή σήψη , προσβάλλονται κυρίως οι ράγες που είναι τραυματισμένες και τα υπόλοιπα μέρη του βότερου . Για να αποφύγουμε την κυανή σήψη , συνίσταται προσεκτική συγκομιδή και συσκευασία και πρόψυξη στους 0°C .

δ. Μελανή σήψη : Οφείλεται στην προσβολή των σταφυλιών από διάφορους μύκητες (Aspergillus , Alternaria , Cladosporium κ.α.) . Εμφανίζεται κατά την συντήρηση των σταφυλιών . Παρατηρούνται κηλίδες μελανές , ξηρές ή υδαρείς που καλύπτονται από τα σκοτεινού χρώματος καρποφόρα όργανα του μύκητα .

Φωτ. 13: Σταφύλι ποικιλίας Σουλτανίνα προσβλημένο από το μύκητα Aspergillus niger .

ε. Περονόσπορος : Είναι από τις περισσότερο επικίνδυνες ασθένειες των σταφυλιών . Στην περίπτωση των ραγών , που μας ενδιαφέρει από πλευράς ποιότητας , παρατηρούμε καστανόμαυρο χρωματισμό όταν οι ράγες είναι πολύ μικρές και γαλαζομαυρο χρωματισμό όταν οι ράγες είναι αναπτυγμένες . Οι προσβεβλημένες ράγες αποσυντίθενται και τέλος σαπίζουν και αποξηραίνονται .

στ. Ευδεμίδα (Lobesia botrana) : Είναι έντομο το οποίο προκαλεί το "σκουλήκισμα" των ραγών . Οι ράγες που προσβάλλονται από την ευδεμίδα, έχουν στην επιδερμίδα τους μικροσκοπικές οπές , πάνω στις οποίες παρουσιάζονται αλλοιώσεις που φαίνονται με γυμνό μάτι .

Ως προς τη συσκευασία , γίνεται σε Ξυλοκιβώτια μονόσειρα για την αποφυγή συμπίεσης του προϊόντος , διαστάσεων 50 x 33 x 12 cm (μήκος x πλάτος x ύψος) με απόβαρο 1 έως 1,2 κιλά . Τα Ξυλοκιβώτια κατασκευάζονται από Ξύλο λεύκας και το κόστος τους ανέρχεται σε 80 περίπου δραχμές ανά τεμάχιο .

Κατά τη συσκευασία , τοποθετείται στη βάση του κάθε Ξυλοκιβωτίου το λεγόμενο " πατόχαρτο " , ενώ περιμετρικά καλύπτεται από ένα άλλο χαρτί ιδιαίτερου χρωματισμού με σκοπό την καλύτερη εμφάνιση και προστασία του προϊόντος . Ακολούθως , τα σταφύλια τοποθετούνται μέσα στα κιβώτια σε ημιπλαγιαστή θέση και πάνω σε λεπτά φύλλα χρωματιστού χαρτιού , με τα οποία το Ξυλοκιβώτιο χωρίζεται σε τρία ίσα μέρη (Φωτ. 14) . Κατά την τοποθέτηση των σταφυλιών , οι μίσχοι είναι στραμμένοι προς τα πάνω και βραχύνονται μ'ένα ψαλίδι ώστε να έχουν ίσο ύψος και να βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο .

Τέλος , τα Ξυλοκιβώτια , τα οποία πρέπει ν'αναφέρουμε ότι έχουν ωφέλιμο βάρος 10 κιλά , στιβάζονται πάνω σε τυποποιημένες παλέτες διαστάσεων 80 x 120 cm (EURO-παλέτα) και 100 x 120 cm (στάνταρ-παλέτα) . Η συνολική επιφάνεια της EURO-παλέτας καλύπτεται σε ποσοστό 93,75% , ενώ αυτή της στάνταρ-παλέτας , καλύπτεται σε ποσοστό 100% .

Φωτ. 14: Συσκευαστήριο σταφυλιών Σουλτανίνας που προορίζονται για εξαγωγή .

Τα τελευταία χρόνια , χρησιμοποιείται για την εξαγωγή σταφυλιών Σουλτανίνας στη βρετανική αγορά , χαρτοκιβώτιο διαστάσεων 50 x 30 x 12 , με απόβαρο 480 γραμμάρια και ωφέλιμο βάρος 5 κιλά , Κατά τη συσκευασία , τα σταφύλια , των οποίων το βάρος είναι 400-600 γραμμάρια , τοποθετούνται κατ'αρχήν μέσα σ'ένα ανοιχτό , διαφανές , νάυλον σακκουλάκι και ακολούθως στο χαρτοκιβώτιο , η χωρητικότητα του οποίου , ανέρχεται σε 10 συνολικά από τα παραπάνω σακκουλάκια . Σύμφωνα με τις υπάρχουσες ενδείξεις , η συσκευασία αυτή πρέπει να συνεχισθεί και να επικρατήσει στο μέλλον .

B. Ψύξη - Διακίνηση

Αρχικά , γίνεται πρόψυξη των σταφυλιών σε θερμοκρασία 4°C για 18 ώρες , με σκοπό να υπερπηδήσουμε τις δυσκολίες των μακρινών ταξιδιών . Για να έχει όμως καλά αποτελέσματα , πρέπει να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη συγκομιδή .

Ακολούθως , γίνεται συντήρηση των σταφυλιών εντός των ψυκτικών θαλάμων που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά τους , σε θερμοκρασία 0-1°C , ενώ γίνεται παράλληλη χρησιμοποίηση SO₂ με σκοπό i) την παρεμπόδιση ανάπτυξης μυκήτων και ii) τη διατήρηση του πράσινου χρώματος των μισχων , το οποίο δίνει στο σταφύλι την όψη του "φρέσκου".

Τέλος , όσο αφορά τη διακίνηση , αυτή γίνεται με τη χρησιμοποίηση είτε φορτηγών-ψυγείων , είτε καραβιών-ψυγείων (τα τελευταία χρησιμοποιούνται για μεταφορά νωπών σταφυλιών προέλευσης Κρήτης , Πελοποννήσου και Δωδεκανήσων) .

VII. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Προβλήματα παραγωγής και εμπορίας

α) Παραγωγή

Η καλλιέργεια των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου στην Ελλάδα έχει αρχίσει να περιορίζεται όσο αφορά την καλλιεργούμενη έκταση , γεγονός που οφείλεται σε δύο κυρίως λόγους :

- Στη φυλλοξήρα .
- Στις προμοδοτήσεις , μέσω του Καν. (ΕΟΚ) 1990/93 (πρώην 1442/88) , για οριστική εγκατάλειψη αμπελουργικών εκτάσεων .

Σε γενικές γραμμές , οι αδυναμίες του κλάδου σε επίπεδο παραγωγής είναι οι ακόλουθες :

- 1) Η εξαπλώση της φυλλοξήρας , η οποία σήμερα αντιμετωπίζεται μόνο μέσω της χρησιμοποίησης αντιφυλλοξηρικών υποκειμένων .
- 2) Η διάδοση των ιώσεων , οι οποίες αντιμετωπίζονται μόνο με εκρίζωση .
- 3) Αλόγιστη χρήση τόσο των λιπασμάτων , των γεωργικών φαρμάκων , αλλά και των ορμονών , που υποβαθμίζουν την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος και συντελούν στη μόλυνση του περιβάλλοντος .
- 4) Άγνοια των παραγωγών , καθώς και έλλειψη ενημέρωσης των τελευταίων , τύρω από τον παραγωγικό κλάδο .
- 5) Η έλλειψη ορθολογικής οργάνωσης και εφαρμογής της ενδεδειγμένης καλλιεργητικής τεχνικής (π.χ. η μη αραίωση των ταξιανθιών , η μη διενέργεια κορυφολογήματος για οικονομικούς λόγους) , με αποτέλεσμα μέρος του παραγόμενου προϊόντος να υποβαθμίζεται ποιοτικά .

β) Εμπορία

Η Ε.Ε. αποτελεί τον μοναδικό σχεδόν αγοραστή για τα επιτραπέζια σταφύλια της χώρας μας , αφού το 90% περίπου των εξαγωγών μας κατευθύνεται στις χώρες αυτές . Η εξαγώγιμη ποσότητα διατηρείται σε σταθερά επίπεδα κατά την περίοδο 1982-1992 , όπως φαίνεται στον πίνακα 9 , ενώ ανέρχεται στο 31% περίπου της συνολικής ετήσιας παραγωγής .

Σε γενικές γραμμές , τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος της εμπορίας , εντοπίζονται στα ακόλουθα σημεία :

- 1) Η μεγάλη απόσταση της χώρας μας από τα καταναλωτικά κέντρα της Ευρώπης , γεγονός που ενισχύεται και από τα πολεμικά γεγονότα στη Γιουγκοσλαβία .
- 2) Έλλειψη συστηματικού ποιοτικού ελέγχου , γεγονός που μερικές φορές οδηγεί στην απώλεια ορισμένων αγορών λόγω διακίνησης προϊόντος υποβαθμισμένης ποιότητας .
- 3) Η έλλειψη επαγγελματικής συνείδησης από τους οδηγούς των φορτηγών-ψυγείων που χρησιμοποιούνται για την μεταφορά των σταφυλιών . Σημειωτέον ότι , οι Έλληνες οδηγοί θεωρούνται μη συνεργάσιμοι και κακοί επαγγελματίες , ενώ στο παρελθόν έχουν κατηγορηθεί για παραβάσεις κανονισμών από τους εξαγωγείς .
- 4) Η μη στήριξη των εξαγωγών , κυρίως από χρηματικής πλευράς (μέσω των επιδοτήσεων) , γεγονός που αποθαρρύνει τους εξαγωγικούς οργανισμούς .
- 5) Ο έντονος ανταγωνισμός που δέχεται το προϊόν από το αντίστοιχο γειτονικών χωρών (Ισπανία , Ιταλία) .

2. Προοπτικές της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών

Στα πλαίσια των νέων τάσεων που εμφανίζονται στην παραγωγή και εμπορία των καρπών στην Ευρώπη , η επιβίωση της καλλιέργειας των επιτραπέζιων ποικιλιών απαιτεί έμφαση στην ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος .

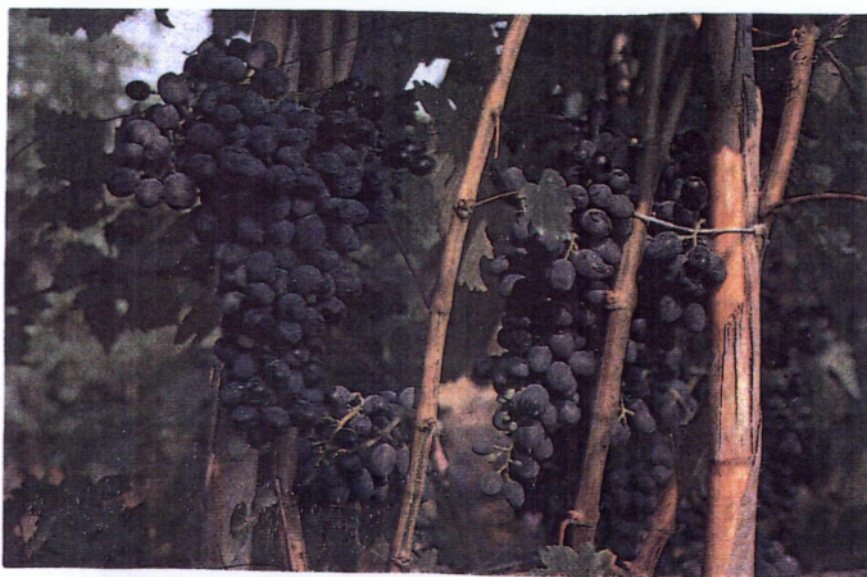
Η προσπάθεια παραγωγής καρπών " ποιότητας " γίνεται κυρίως μέσω της " Ολοκληρωμένης Γεωργίας " . Η τελευταία αποτελεί συνδυασμένη χρησιμοποίηση βιολογικής και χημικής καταπολέμησης , νομοθετικών και καλλιεργητικών μέτρων , μέσων παγίδευσης εντόμων και βιοτεχνολογικών μέσων καταπολέμησης όπως φερομόνες και ουσίες-ρυθμιστές ανάπτυξης εντόμων . Αυτός ο τρόπος καλλιέργειας φαίνεται ότι κερδίζει συνεχώς έδαφος τα τελευταία χρόνια , ενώ , παράλληλα , η αντιμετώπιση των διαφόρων εχθρών και ασθενειών δεν αποβαίνει ολοκληρωτικά εις βάρος του περιβάλλοντος λόγω μειωμένης χρήσης εντομοκτόνων και λιπασμάτων .

Από τη σύντομη ανασκόπηση των επιτραπέζιων ποικιλιών αμπέλου που καλλιεργούνται στη χώρα μας , βγαίνει το συμπέρασμα ότι θα πρέπει να στραφούμε στην καλλιέργεια πρώιμων ποικιλιών που να ωριμάζουν τα σταφύλια τους μέσα στον Ιούλιο και μέχρι τις 15 Αυγούστου . Την περίοδο αυτή , η διάθεση της παραγωγής είναι ευχερής τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά σε ικανοποιητικές τιμές .

Παράλληλα , από έρευνες στην αγορά , έχει διαπιστωθεί ότι η κατανάλωση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο προτιμάει τις αλίγαρες ποικιλίες , ανεξάρτητα από το χρώμα των ραγών και την εποχή ωρίμασης των σταφυλιών τους .

Κατά συνέπεια , στα πλαίσια της ποικιλιακής αναδιάρθρωσης του των αμπελώνων της χώρας μας με την εφαρμογή του κανονισμού της ΕΟΚ 895/85 , πρέπει ν'αναζητηθούν και να προωθηθούν πρώιμες επιτραπέζιες ποικιλίες σε κατάλληλες περιοχές που ευνοούν την πρώιμη παραγωγή . Μερικές από τις ποικιλίες αυτές είναι οι παρακάτω :

1. Ποικιλία Αττική

Η ποικιλία Αττική δημιουργήθηκε στο Ινστιτούτο Αμπέλου με διασταύρωση των ποικιλιών Ribier και Black Monuka .

Καλλιεργείται ήδη σε 50 στρέμματα στο Νομό Κορινθίας και σε 10 στρέμματα στην περιοχή της Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής και άρχισε να ξεπερνά το δοκιμαστικό στάδιο .

Είναι ποικιλία παραγωγική , πρώιμη , με εποχή ωρίμασης των σταφυλιών της , για το οικολογικό περιβάλλον της Κορινθίας , το τρίτο δεκαήμερο της Ιουλίου .

Αγίαρτη ποικιλία με εμπορικό μέγεθος ράγας , βάρους 4 γραμμαρίων . Τα σταφύλια έχουν βάρος 600-700 γραμμάρια και καλή εμφάνιση . Οι ράγες έχουν χρώμα μαύρο και ευχάριστη γεύση .

Η μέχρι τώρα αποδοχή της ποικιλίας από τους καταναλωτές είναι ικανοποιητική και δείχνει να έχει καλές προοπτικές διάδοσης .

2. Ποικιλία Centennial Seedless

3 βλ. Ελλάδα 24/08/2011
215 φέρνουν 10 τόνους

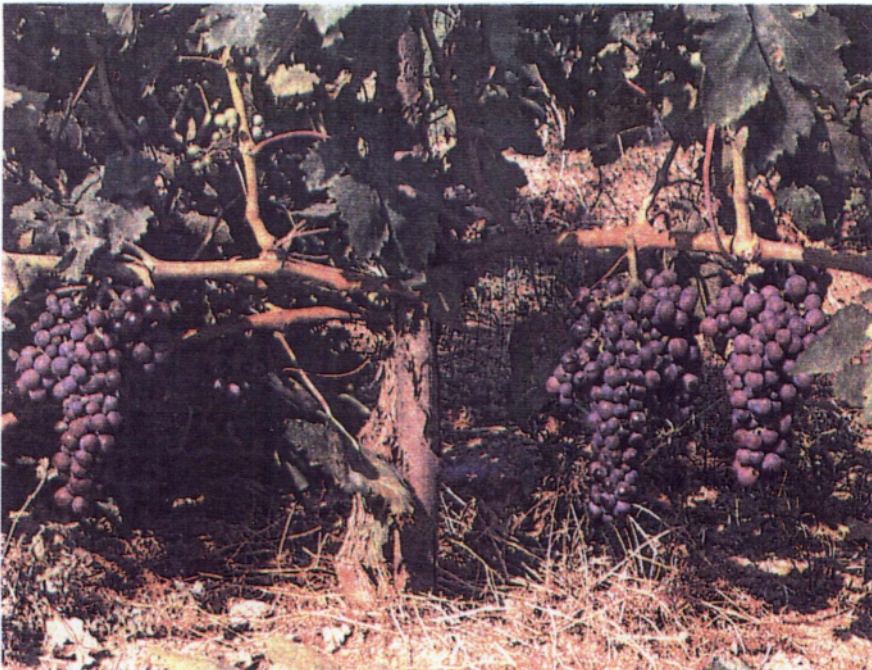

Είναι πρώτη ποικιλία και ωριμάζει τα σταφύλια της το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου .

Αγίαρτη ποικιλία με εμπορικό μέγεθος ράγας , βάρους 4 γραμμαρίων περίπου . Τα σταφύλια έχουν βάρος 500-600 γραμμάρια . Οι ράγες έχουν κιτρινόλευκο χρώμα και ελαφρώς μοσχάτη γεύση .

Η ποικιλία δοκιμάζεται στην αμπελουργική ζώνη του Νομού Κορινθίας με καλά μέχρι σήμερα αποτελέσματα .

3. Ποικιλία Flame Seedless

Είναι πρόιμη ποικιλία και ωριμάζει τα σταφύλια της το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου .

Αγίγερτη ποικιλία με μικρό μέγεθος ράγας , βάρους 2,5 γραμμαρίων περίπου . Έχει σταφύλια μετρίου μεγέθους , βάρους 400 γραμμαρίων περίπου . Οι ράγες έχουν χρώμα ερυθροϊώδες και ευχάριστη γεύση .

Η ποικιλία δοκιμάζεται στην αμπελουργική ζώνη της Κορινθίας με καλά αποτελέσματα όσον αφορά την πρωιμότητα . Παρουσιάζει όμως δύο μειονεκτήματα , το μικρό μέγεθος της ράγας και τον αδύνατο χρωματισμό της , πράγμα που μειώνει την εμπορική εμφάνιση των σταφυλιών .

Τα μειονεκτήματα αυτά μπορούν να ξεπεραστούν με διάφορους αμπελοκομικούς χειρισμούς , έτσι ώστε η ποικιλία ν'αποκτήσει οικονομικό ενδιαφέρον με καλές προοπτικές διάθεσης .

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιώνοντας όσα αναπτύχθηκαν λεπτομερώς στην παρούσα εργασία, μπορούμε να εστιάσουμε την προσοχή μας σε μερικές χρήσιμες επισημάνσεις :

- 1) Οι χώρες της ΕΟΚ καλύπτουν το 1/2 περίπου της παγκόσμιας παραγωγής επιτραπέζιων σταφυλιών .
- 2) Η πρώτη χώρα της Ε.Ε. στην καλλιέργεια των επιτραπέζιων σταφυλιών είναι η Ισπανία και ακολουθούν κατά σειρά Ιταλία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ελλάδα και Δανία .
- 3) Πρώτη στις εισαγωγές, μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., κατά μ.ο. πενταετίας 1986-1990, είναι η Γερμανία με ποσοστό 39,7% και ακολουθεί η Γαλλία με ποσοστό 30,5% .
Αντίθετα, κατά το μ.ο. εξαγωγών της ίδιας περιόδου, πρώτη στις εξαγωγές είναι η Ιταλία με ποσοστό 64,1% και δεύτερη η Ισπανία με 13,7%, ενώ η Ελλάδα κατέχει την τρίτη θέση με ποσοστό 12,1% .
- 4) Τα κυριότερα καλλιεργητικά κέντρα στη χώρα μας είναι κατά σειρά η Πελοπόννησος, η Θεσσαλία, η Α.Μακεδονία & Θράκη και η Κρήτη .
- 5) Τα εφαρμοζόμενα Κοινοτικά προγράμματα σχετικά με τα επιτραπέζια σταφύλια, προωθούν :
  - Την καταπολέμηση της φυλλοξήρας στην Κρήτη (Καν. ΕΟΚ 2052/88 και 4253 /88) .
  - Την αναδιάρθρωση των αμπελώνων (Καν. ΕΟΚ 895/85) .
  - Την οριστική εγκατάλειψη αμπελώνων (Καν. ΕΟΚ 1990/93) .
- 6) Η καλλιεργούμενη έκταση υπόκειται σε συνεχή μείωση, κυρίως από το έτος 1988 και μετά, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην εφαρμογή επιδοτούμενου Κοινοτικού προγράμματος για οριστική εγκατάλειψη αμπελώνων .
- 7) Η εφαρμογή του Καν. ΕΟΚ 1990/93 για οριστική εγκατάλειψη των αμπελώνων έχει τις εξής επιπτώσεις :
  - Απώλεια χρήματος από τη μείωση της ετήσιας παραγωγής .
  - Διόγκωση της ανεργίας στην ύπαιθρο, καθώς χιλιάδες αμπελουργοί θα εγκαταλείψουν το επάγγελμά τους .
  - Εξαφάνιση των μικρών τοπικών κοινωνιών και της παραδοσιακής κουλτούρας τους .
- 8) Γενικά, τα επιτραπέζια σταφύλια αξιοποιούνται με δύο τρόπους : Νωπή κατανάλωση και Οινοποίηση . Στην οινοποίηση οδηγούνται υποχρεωτικά μόνο όταν υπάρχει δυσκολία στη διάθεσή τους για νωπή κατανάλωση .
- 9) Η ποικιλία Ραζακί είναι η πιο διαδεδομένη από τις καλλιεργούμενες επιτραπέζιες ποικιλίες . Κατέχει το 42,85% της συνολικής ετήσιας παραγωγής της χώρας μας και αποβαίνει έτσι ο κύριος ρυθμιστής της εμπορίας των επιτραπέζιων σταφυλιών . Αξιόλογο όμως ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει και η Σουλτανίνα, η οποία έχει επεκταθεί σε πολλές περιοχές και βαθμιαία εκτοπίζει από την εσωτερική και την εξωτερική αγορά τόσο το Ραζακί όσο και τις άλλες ποικιλίες (Βικτώρια), χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα προβλήματα που υπολογίζονται ότι θ'αντιμετωπισθούν στη διάθεση των σταφυλιών της .
- 10) Λόγω της ταχείας εξάπλωσης της φυλλοξήρας, η οποία οδήγησε σταδιακά στην καταστροφή των αυτόρριζων αμπελώνων, συνίσταται η χρησιμοποίηση ανθεκτικών στη φυλλοξήρα υποκειμένων (R110, 41B, Rupestrís du lot, R99) .

η καλή του αμπελουργία

- 11) Η οικονομική θέση της καλλιέργειας έρχεται σε άμεση σχέση με τις στρεμματικές αποδόσεις , τη δυνατότητα απορρόφησης της παραγόμενης ποσότητας , την επίτευξη ικανοποιητικών τιμών διάθεσης και την αποτελεσματικότητα της εφαρμοζόμενης πολιτικής . Έτσι , αν κάποιος από τους παραπάνω παράγοντες είναι αρνητικός , τότε έχουμε άμεση επίδραση στην οικονομική απόδοση της καλλιέργειας και ειδικότερα στο εισόδημα του καλλιεργητή .
- 12) - Το συνολικό ύψος των δαπανών παραγωγής ανά στρέμμα υπερδιπλασιάστηκε την περίοδο 1984-1993 (263%) .
 - Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο σύνολο των δαπανών έχουν κατά σειρά οι επιβαρύνσεις των απασχολούμενων κεφαλαίων (αποσβέσεις , τόκοι , ασφάλιστρα) και η ανθρώπινη εργασία . Αντιθέτως , η συμμετοχή των λιπασμάτων και φαρμάκων , αν και μικρή αρχικά , είναι αυξητική (από 8,6% το 1984 ανέρχεται σε 25,3% το 1993) .
- 13) - Η καλλιέργεια αφήνει ένα ικανοποιητικό εισόδημα στον παραγωγό παρά τα προβλήματα εμπορίας που αντιμετωπίζει ο κλάδος τα τελευταία χρόνια .
 - Η αμοιβή της εργασίας είναι ικανοποιητική .
 - Ο δείκτης ολικής παραγωγικότητας βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα , αν και τα τελευταία χρόνια (μετά το έτος 1991) παρουσίασε μία σημαντική μείωση .
- 14) Το 58,4% περίπου της συνολικής ετήσιας παραγωγής διατίθεται στην εσωτερική αγορά , το 31,3% σε εξαγωγές και το υπόλοιπο 10,2% αντιπροσωπεύει τις φθορές και την αυτοκατανάλωση .
- 15) Οι εξαγωγές της Ελλάδας κατά την περίοδο 1982-1993 ακολουθούν σταθερή πορεία . Το 80% αυτών κατευθύνεται στη Γερμανία και το 7% στο Ηνωμένο Βασίλειο .
- 16) Ο κλάδος της παραγωγής αντιμετωπίζει , συνοπτικά , τα εξής προβλήματα :
 - Εξάπλωση της φυλλοξήρας .
 - Διάδοση των ιώσεων .
 - Αλόγιστη χρήση λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων .
 - Άγνοια των παραγωγών σχετικά με τον παραγωγικό κλάδο .
 - Ποιοτική υποβάθμιση του παραγόμενου προϊόντος λόγω κακής οργάνωσης των συσκευαστηρίων (πρόφυξη , κακή συσκευασία κ.λ.π.) .
- 17) Τα προβλήματα του κλάδου εμπορίας είναι , συνοπτικά , τα εξής :
 - Μεγάλη χρονοαπόσταση από τις αγορές της Ευρώπης .
 - Έλλειψη συντονισμού και συστηματικού ποιοτικού ελέγχου .
 - Έλλειψη επαγγελματικής συνείδησης από τους οδηγούς των φορτηγών-ψυγείων που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των σταφυλιών .
 - Μη χρηματική στήριξη των εξαγωγικών οργανισμών .
 - Έντονος ανταγωνισμός του προϊόντος από το αντίστοιχο των γειτονικών χωρών (Ισπανία , Ιταλία) .
- 18) Γενικά , πρέπει να στραφούμε στην καλλιέργεια πρώτων ποικιλιών σε κατάλληλες περιοχές της χώρας , ενώ μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στην προτίμηση , τόσο της εγχώριας όσο και της διεθνής αγοράς , των αγίγαρτων ποικιλιών .

B. Προτάσεις

Οι εξελίξεις στο γεωργικό τομέα , κυρίως μετά την απελευθέρωση των αγορών στα πλαίσια της υπογραφής της συμφωνίας της GATT , η οποία έγινε στις 15 Δεκεμβρίου 1993 στις Βρυξέλλες , προβλέπεται ότι θα εντείνουν τον ανταγωνισμό . Η ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος θα είναι πλέον το κύριο μέλημα του παραγωγού , ενώ η βελτίωση των συνθηκών εμπορίας κρίνεται επιτακτική .

Ειδικότερα , για τον κλάδο της παραγωγής και διάθεσης των επιτραπέζιων σταφυλιών , προτείνονται τα εξής :

- 1) Βελτίωση των καλλιεργητικών μεθόδων και ορθολογική χρησιμοποίηση των λιπασμάτων και γεωργικών φαρμάκων .
- 2) Ενημέρωση και εκμάθηση των παραγωγών γύρω από τις κατάλληλες καλλιεργητικές τεχνικές .
- 3) Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών με την εγκατάσταση προωθούμενων από το Υπουργείο Γεωργίας ποικιλιών (πάντα εμβολιασμένες πάνω σε αμερικάνικα υποκείμενα) .
- 4) Ενίσχυση της ποιότητας του προϊόντος σε συνδυασμό με συστηματικό έλεγχο .
- 5) Προσαρμογή στους Ευρωπαϊκούς κανόνες εμπορίας (σεβασμός Κοινοτικών κριτηρίων ποιότητας , έλεγχος καταλοίπων φυτοφαρμάκων , κανονική ροή φορτίων κ.α.) με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του προϊόντος στην εξωτερική αγορά .
- 6) Εκσυγχρονισμός των μονάδων τυποποίησης και συσκευασίας .
- 7) Ενίσχυση των εξαγωγικών οργανισμών μέσω των επιδοτήσεων .
- 8) Διαφήμιση του παραγόμενου προϊόντος και προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Α.Τ.Ε. : " Περιγραφή των μηχανισμών της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής " . Αθήνα , 1989 .
- 2) ΑΡΒΑΝΙΤΙΔΗΣ ΑΝΤ. : " Δενδροκομία ΙΙ " , Επίκ. Καθηγητής Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης . Αθήνα , 1991 .
- 3) ΒΛΑΧΟΣ ΒΑΣ. ΜΑΡΚΟΣ : Αμπελογραφία , 1986 .
- 4) ΔΗΜΟΥΛΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ : " Ξενικές ποικιλίες αμπέλου (επιτραπέζιες και οινοποιήσιμες) που καλλιεργούνται ή δοκιμάζονται στην Ελλάδα " , Εργασία , Α.Τ.Ε. , 1985 .
- 5) ΝΟΥΣΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΗΣ : " Η νέα δενδροκομία " . Τόμος Β' , Ειδική Δενδροκομία . Αθήνα , 1987 .
- 6) Περιοδικό " Γεωργία - Κτηνοτροφία " : Δημοσίευση του Γεωπόνου Βασιλείου Μίχου με θέμα " Τα επιτραπέζια σταφύλια στην Ελλάδα " . Τεύχος 4 , 1992 .
- 7) Περιοδικό " Γεωργία - Κτηνοτροφία " : Δημοσίευση του Γεωπόνου Κώστα Ι. Κούσουλα με θέμα " Σύγχρονες τάσεις στην αμπελοργία - Απόψεις και σχόλια " . Τεύχος 2 , 1994 .
- 8) ΡΟΥΜΠΟΣ Χ. ΙΩΑΝΝΗΣ : " Ασθένειες και εχθροί της αμπέλου " . Εκδόσεις Σύγχρονα θέματα , Θεσσαλονίκη 1989 .